

Lintuatlas, lajikohtaiset ohjeet

Esko Gustafsson, Pekka Suopajarvi, Heidi Björklund
Versio 4.8.2023

Listassa on lajikohtaisia vinkkejä lintuatlasta varten. Ohjeen laativat 3. atlaksen aikaan Esko Gustafsson & Pekka Suopajarvi, ja ohjetta muokkasi 4. atlaksen käynnistyttyä Heidi Björklund. Ohjeet ovat yleistasolla, sillä tilanteet ovat usein tulkinnanvaraisia ja tarvitaan havainnoijan omaa harkintaa siitä, millä tavalla havainto viittaa pesintään. Lisätietoa mm. pesimäajoista, pesäpaikoista ja äänistä löytyy lintuoppaista ja internetistä. Ääniä löytyy esimerkiksi sivulta: <https://xeno-canto.org/>. Haun voi tehdä suomenkielisin lajinimillä. Äänen maantieteellisen vaihtelun takia kannattaa kuunnella suomalaisia tai mahdollisimman läheltä Suomea tallennettuja äänitteitä.

Jos havaintosi atlashavainnoksi tulkinnassa on kysyttävää, ota yhteyttä yhdistyksesi atlasvastaavaan: <https://www.birdlife.fi/suojelu/seuranta/lintuatlas/yhdistysten-atlasvastaavat/>

Lisätietoja myös valtakunnallisilta atlaskoordinaattoreilta: [lintuatlas\(at\)luomus.fi](mailto:lintuatlas(at)luomus.fi)

Vesilinnut: yleisesti ottaen parvihavainto lajin paikalliseen pesimäaikaan viittaa muuhun kuin pesintään (muutolla levähtäjät, sulkimaan kokoontuneet linnut, pesimättömät) ja havainnolle on varmintaa antaa pesimävarmuusindeksi 1.

Kyhmyjoutsen *Cygnus olor*

Kanta painottuu merenrannikolle, mutta lajia tavataan sisämaan vesistöillä Etelä-Suomessa. Hautovat linnut helppo havaita. Poikueet myös näkyviä, mutta ne liikkuvat ainakin merellä kohtuullisesti, joten ole varovainen sijoittaessasi isoja poikueita ruudulle. Keväällä ja kesällä havaituille nuorille, vielä pesimättömille linnuille (höyhenpuvussa ruskeaa) sopii pesimävarmuusindeksi 1.

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Pesii koko maassa. Vesistöjen lisäksi voi pesiä soilla ja pelloilla. Helpoin tapa on etsiä pesä haudontavaiheessa, jolloin lajin pesintäpuhat ovat näkyvimmillään. Poikueet katoavat helposti kasvillisuuden sekaan ja kulkevat maallakin pitkiä matkoja vesistöistä toiseen. Keväällä ja kesällä havaituille nuorille, vielä pesimättömille linnuille (höyhenpuvussa ruskeaa) sopii pesimävarmuusindeksi 1. Pellolla havaittujen joutsenten tulkinnasta on pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Samalla pellolla kevästä kesään asti viihtyvät viisi aikuista laulujoutsenta ovat luultavasti pesimättömiä lintuja (joutsenet ajaisivat muut joutsenet pois pesäpaikaltaan). Havainnoija voi myös olla seurannut pienessä lammessa aikaa viettänyttä joutsenparia ja on varma siitä, ettei pari rakentanut pesää. Tällaisille linnuille sopii pesimävarmuusindeksi 1. Mutta kesää joutilaan näköisinä viettävät linnut (esim. hanhet, joutsenet, kurjet) ovat myös voineet yrittää pesintää, joka on epäonnistunut. Epäonnistunut pesintä on usein hankalasti todennettavissa. Jos atlasruutu on lajin pesimäaluetta ja ruudulla on lajille sopivaa elinympäristöä, joutilaan oloisille toistuvasti havaituille linnuille voi antaa pesimävarmuusindeksin 5. Katso myös indeksien 2–4 tulkintaohjeet.

Metsähanhi *Anser fabalis* (taigametsähanhi *Anser fabalis fabalis*)

Pesii harvakseltaan soilla maan pohjoispuoliskossa sekä läntisessä Suomessa. Pesimäaikaan arka ja piiloteleva. Luonnonvarakeskus seuraa pesivää kantaa lentolaskennoilla.

Merihanhi *Anser anser*

Kanta painottuu merenrannikolle. Sisämaapesintöjä luontaisesti Lounais-Suomessa ja Pirkanmaalla, muualla maassa myös istutettuna. Lisäksi liikkeellä on pesimättömiä lintuja. Pienet poikaset emojen

seurassa ovat kohtuullisen helppoja havaita. Hautovat linnut usein piilossa. Poikueet liikkuvat jo pieninä pitkiä matkoja eli poikue voi olla peräisin eri atlasruudulta.

Tiibetinhani *Anser indicus*

Lajin pesinnät Euroopassa koskevat tarhakarkulaisia tai niiden jälkeläisiä. Suomessa laji pesi 3. atlaksen aikaan Kemijärvellä.

Kanadanhanhi *Branta canadensis*

Maan eteläpuoliskossa. Pienet poikaset emojen seurassa on kohtuullisen helppo havaita. Hautovat linnut usein piilossa.

Valkoposkihanhi *Branta leucopsis*

Pesii merenrannikolla ja monin paikoin sisämaassa. Hautovat emot helpohkoja havaita. Poikueet näkyviä. Liikkuvat kuitenkin ennen lentokyvyn saavuttamista pitkiäkin matkoja eli poikue voi olla peräisin eri atlasruudulta.

Ristisorsa *Tadorna tadorna*

Harvalukuinen pesimälaji merenrannikolla, esiintyminen painottuu Lounais-Suomeen ja Oulun–Hailuodon tienoille. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Haapana *Anas penelope*

Pesii koko maassa monenlaisissa vesistöissä. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Harmaasorsa *Anas strepera*

Harvalukuinen pesimälaji maan eteläpuoliskolla, etenkin rannikolla. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue. Voi kuljettaa poikasia pitkiäkin matkoja.

Tavi *Anas crecca*

Pesii koko maassa. Voi olla hyvin pienessäkin lätäkössä ja peitteisessä maastossa, jopa kunnan metsän sisällä olevalla lätäköllä. Poikue on helpoin tapa pesinnän varmistamiseen. Emo varoittelee kuuluvasti poikasia.

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*

Pesii koko maassa monenlaisissa vesistöissä. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Jouhisorsa *Anas acuta*

Pesii harvakseltaan koko maassa. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Heinätavi *Anas querquedula*

Esiintyy rehevillä vesistöillä maan eteläpuoliskossa. Taantunut laji. Piilotteleva, lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Lapasorsa *Anas clypeata*

Esiintyminen painottuu maan eteläpuoliskoon, harvakseltaan Lapissa. Rehevillä vesillä, ruokailee usein näkyvästi. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Punasotka *Aythya ferina*

Painottuu maan eteläpuoliskoon, kovasti taantunut laji. Rehevillä vesillä, joilla myös avovettä. Parvissa on yleensä koiraita paljon enemmän kuin naaraita – siten havainto naaraasta on tällä lajilla erityisen arvokas. Pesimävarmuusindeksi annetaan kuitenkin samoin periaattein kuin muillekin lajeille. Muutolla lepäileviä parvia voidaan havaita samaan aikaan, kun paikalliset naaraat ovat jo varanneet pesäpaikan. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Tukkasotka *Aythya fuligula*

Pesii koko maassa monenlaisissa vesistöissä. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue. Pesii esimerkiksi pienillä saarilla etenkin tiira- ja kalalokkiyhdyksuntien yhteydessä. Niitä tarkkailemalla saattaa havaita tuoreita poikueita.

Lapasotka *Aythya marila*

Hyvin harvalukuinen pesimälaji merenrannikolla ja Lapissa, taantunut jo aiempien atlasien välillä. Merenrannikolla ulompana ja karummassa saaristossa kuin tukkasotka. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Haahka *Somateria mollissima*

Pesii merenrannikolla Suomenlahdelta noin Merenkurkun korkeudelle. Hautovia emoja voi näkyä saarilla. Helpoin tapa pesinnän varmistamiseen on poikue. Poikueet voivat kokoontua usean emon lastentarhaksi.

Alli *Clangula hyemalis*

Harvalukuinen pesimälaji pohjoisimmassa Lapissa tunturinummien ja soiden lammilla. Pesinyt taannoin satunnaisesti myös merialueella. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Mustalintu *Melanitta nigra*

Pesii harvakseltaan karuilla vesistöillä maan pohjoispuoliskossa. Syrjäseutujen erämaajärvillä retkeillään kenties vähän, joten lajin seuranta ei liene kattavaa. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

Pesii merialueilla ja maan pohjoispuoliskossa. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue. Huomaa, että lajilla voi olla lentokyvottomia poikasia vielä syyskuussa.

Telkkä *Bucephala clangula*

Pesii koko maassa monenlaisissa vesistöissä, myös pikku lammilla. Ulkosaaristossa vähälukuinen. Pesii koloissa tai pöntöissä, kolot voivat olla kaukanakin vesistöistä. Untuvat suuaukon ympärillä voivat viitata asuttuun koloon tai pönttöön (jota kannattaa pitää silmällä), mutta untuvia voi säilyä suuaukolla talvenkin yli. Poikaset ovat helpoin tapa varmistaa pesintä. Poikasia voi löytyä myös yksittäin pieniltä lammilta.

Uivelo *Mergellus albellus*

Pesimäalue painottuu Lappiin, viihtyy monenlaisilla vesialueilla. Pesii koloihin ja pönttöihin. Poikue on helpoin tapa varmistaa pesintä. Uivelon ja muiden pohjoisten vesilintujen esiintymiskuvaa hämärtää se, että pohjoisten syrjäseutujen järvillä retkeillään luultavasti vähän.

Tukkakoskelo *Mergus serrator*

Levinneisyysalue kattaa koko maan, pesii karuilla järvillä, joissa ja merialueella. Pesä maassa onkalossa tai kasvillisuuden kätkössä. Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue. Melko myöhäinen pesijä; pieniä poikasia voi olla kesäkuusta elokuuhun.

Isokoskelo *Mergus merganser*

Levinneisyysalue kattaa koko maan, usein karuissa vesistöissä. Pesii erilaisissa onkaloissa (pöntöt, puiden kolot, kivenkolot, rakennusten aluset). Lähes ainoa tapa pesinnän varmistamiseen on löytää poikue.

Viiriäinen *Coturnix coturnix*

Esiintyy paikoittain Etelä- ja Keski-Suomessa maatalousympäristöissä. Havainnot koskevat yleensä hämärissä huutavia koiraita, ja pesinnän varmistaminen on tältä piilottelevalta lajilta hyvin hankalaa. Esimerkiksi 3. lintuatlaksessa ei varmistunut yhtään pesintää, vaikka lajista oli havaintoja yli 350 atlasruudulta.

Pyy *Tetrastes bonasia*

Pyy puuttuu Pohjois-Lapista, mutta esiintyy muutoin kuusi- ja sekametsissä koko maassa. Laji vaatii jalkatyötä sopivassa metsämaastossa, mutta poikueet ovat helposti löydettävissä ja näkyviä pitkän aikaa.

Riekko *Lagopus lagopus*

Levinneisyys painottuu Pohjois-Suomeen, mutta esiintymisalue työntyy maan länsiosissa etelään Kristiinankaupungin korkeudelle asti. Esiintyminen on huomattavasti harventunut maan eteläpuoliskossa. Koiras äänekäs soidinaikaan. Haudonta-aikana hiljainen, poikasaikaan varoittelee jo kaukaa melko kuuluvasti.

Kiiruna *Lagopus muta*

Vain pohjoisimmassa Suomessa tuntureiden paljakka-alueilla. Maastoutumisen mestari. Koiraita voi havaita äänestä soidinaikaan. Haudonta-aikana hiljainen, poikueita voi havaita niiden liikkuesssa, varsin luottavainen.

Teeri *Tetrao tetrix*

Koko maassa, puuttuu pohjoisimmasta Lapista. Ryhmäsoidin huipentuu vappuna. Naaras pesii vuodesta toiseen samalla varsin pienellä alueella. Pesä erilaisissa maastoissa, usein myös hakkuuaukealla. Poikueet helpohkoja löytää kankaiden reuna-alueilta syyskuulle asti. Teerellä on syyssoidinta, jota ei tulkita pesimäkaudeksi samalla tavalla kuin keväällä. Syyssoidin antaa kuitenkin viitettä, miltä alueilta lajia kannattaa keväällä etsiä.

Metso *Tetrao urogallus*

Koko maassa, puuttuu pohjoisimmasta Lapista ja Ahvenanmaalta. Ryhmäsoidin huipussaan vapun tienoilla. Pesä voi sijaita missä tahansa metsässä, on usein myös hakkuuaukealla. Pesiä ei pidä haeskella, sillä pesien tuhoutuminen petojen ym. seurauksena on metsolla iso ongelma. Poikueet helpohkoja löytää kankaiden reuna-alueilta syyskuulle asti.

Peltopyy *Perdix perdix*

Esiintyy Pohjanmaalla ja paikoin Lounais- ja Etelä-Suomessa. Lajia on myös istutettu huonolla menestyksellä. Kevättalven parvihavainto ei vielä viittaa pesintään, sillä talviset parvet hajoavat maaliskuuhuhtikuussa pariin siirtyessä reviiereille. Reviiirit voivat olla kilometrien päässä talvehtimispaikoista. Muninta touko-kesäkuussa, tuhoutuneen tilalle jopa heinäkuun alussa. Heinä-

elokuussa emot johdattelevat isoja poikasiaan hyvin usein suuria peltoaukeita halkovien hiekkateiden varsilla.

Fasaani *Phasianus colchicus*

Yhtenäisin kanta Etelä-, Lounais- ja Länsi-Suomessa, mutta esiintyy harvakseltaan muuallakin maan eteläpuoliskossa. Koiraan reviirihuudot alkavat jo kevättalvella, mutta naaraat tulevat paikalle huhtikuussa. Muninta huhti–heinäkuussa. Poikueet mahdollista löytää, molemmat emot voivat johdatella niitä.

Kaakkuri *Gavia stellata*

Pesii harvakseltaan koko maassa syrjäisillä pienillä lammilla ja käy ruoanhakumatkalla suuremmilla järvillä tai merellä. Siten ylilentäville kaakkureille kannattaa antaa pesimävarmuusindeksi 1. Ykköstä suurempia indeksejä on syytä antaa lähinnä pesimälammilla tehtyjen havaintojen perusteella. Pesä on rannalla lähellä vettä. Mikäli lammelle näkee riittävän kaukaa, niin hautova emo on helppo havaita. Kaakkuri on kuitenkin arka pesällään ja siksi suositeltavin tapa on kiertää sopivat lammet/suot poikasaikana. Poikaset viipyvät pesimäpaikallaan elokuulle, joten aikaa on runsaasti.

Kuikka *Gavia arctica*

Pesii koko maassa laajoilla melko karuilla järvillä, välttää reheviä vesistöjä. Kuikka on helppohko löytää hautomasta. Stajaa kaukoputkella sopivien järvien rantoja. Huomaa, että kuikan, kuten kaakkurinkin pesä on lähes aina saarella tai saarekkeessa. Kuikan poikaset viipyvät kauan pesäjärvellään ja ovat helppoja havaita kesäkuulta elokuulle.

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis*

Hyvin harvalukuinen pesimälaji maan eteläpuoliskossa rehevillä lammilla. Pesimäaikaan laji on käytännössä näkymätön. Pesäkin sijaitsee ilmaversoiskasvillisuuden suojissa eikä näkyvillä, kuten muilla uikuilla. Pulisevan soidinäänen perusteella lajin voi löytää. Poikueet voivat olla esillä avovedessä. Pesinnän varmistus tapahtuu haudonnan tai pienten poikasten aikaan, sillä loppukesästä ja alkusyksyllä Suomeen ilmeisesti saapuu nuoria pikku-uikkuja muualta.

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*

Yleinen maan eteläpuoliskossa, vähälukuinen Lapissa ja puuttuu maan pohjoisimmista osista. Monenlaisissa vesistöissä, mutta runsain rehevissä vesistöissä. Pesii myös yhdyskuntina. Laji on helppo havaita hautomassa, koska se aloittaa hautomisen useimmiten ennen vesikasvillisuuden kasvamista haittaavan pitkäksi. Poikaset ovat äänekkäitä ja viipyvät pitkään alueella.

Härkälintu *Podiceps grisegena*

Pesii harvakseltaan maan eteläpuoliskossa, Etelä-Lapissa paikoitellen. Monenlaisissa vesistöissä yleensä yksittäisparein, ei yhdyskuntina. Reviirilinnut hyvin äänekkäitä. Laji on helppo havaita myös hautomassa, koska se aloittaa hautomisen useimmiten ennen vesikasvillisuuden kasvamista haittaavan pitkäksi. Poikaset ovat piilottelevampia kuin silkkiuikulla ja viettävät enemmän aikaa emon selässä.

Mustakurkku-uikku *Podiceps auritus*

Esiintyy paikoitellen maan eteläpuoliskossa usein rehevissä vesistöissä ja myös merenlahdilla. Laji on helppo havaita hautomassa, koska se aloittaa hautomisen useimmiten ennen vesikasvillisuuden kasvamista haittaavan pitkäksi. Mukuuru tekee uusintoja pitkälle kesään. Sisämaassa lajia kannattaa etsiä kaikilta tekolammikoilta. Voi pesiä yllättävän pienissä ja rauhattomissakin lätäköissä.

Vesikasvillisuuden kasvaessa häviää helposti joukkoon. Poikaset eivät viivy niin pitkään paikalla kuin muilla uikuilla.

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

Pesii yhdyskunnissa merenrannikolla ja parilla paikalla sisämaassa. Vuonna 2021 laskettiin 61 yhdyskunnasta 24 300 pesää. Melko pitkä pesimiskausi alkaa olla ohi heinäkuun jälkipuoliskolla. Merimetsoja lentee näkyvästi ja laajalti rannikolla ja sisämaassakin. Kuluttavat myös keväästä loppukesään pitkään aikaa sopivan näköisillä luodoilla, joilla eivät kuitenkaan pesi. Kyseessä voivat olla pesimättömät linnut, joita lajilla on paljon. Joutilaille ja lentelijöille sopii pesimävarmuusindeksi 1. Ykköstä suurempia indeksejä kannattaa antaa yhdyskuntalinnuille. Yhdyskunnat ovat Suomen ympäristökeskuksen seurannassa, joten uusista yhdyskunnista voi ilmoittaa SYK:een (pekka.rusanen(at)syke.fi). Kannattaa olla tarkkana myös sisämaassa.

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*

Laajojen ruovikoiden asukas maan eteläpuoliskossa. Hämärissä kuuluvasta puhallusäänestä saa kirjattua mahdollisen tai todennäköisen pesinnän. Ääni kuuluu kauas, joten kannattaa varmistua, millä atlasruudulla puhaltelija on. Kesäkuun alusta alkavat emojen näkyvät ruokailulennot päiväsaikaan. Emon laskeutuessa ruovikkoon poikaset äänitelevät pikkuovimaisesti pulisten. Ääni kuuluu kymmeniä metrejä. Poikaset saapuvat pesälle emon saapuessa ja hajaantuvat heti emon sieltä lähdettyä.

Jalohaikara *Egretta alba*

Jalohaikaraa ei ollut aiemmissa lintuatlaksissa, mutta siitä on tulossa 4. lintuatlaksen myötä uusi atlaslaji. Jalohaikaroita nähdään jo parvittain maan eteläpuoliskossa. Valtaosalle joutilaiden yksilöiden havainnoista sopii pesimävarmuusindeksi 1. Ensipesintä Suomessa todettiin 2018, ja laji on pesinyt sen jälkeenkin. Pesä puussa vesistön tuntumassa. Muualla pesii yhdyskuntina.

Harmaahaikara *Ardea cinerea*

Pesii maan eteläosissa ja rannikolla, mutta kierteleviä harmaahaikaroita voi tavata keskikesällä kosteikoilla sisämaassa Pohjois-Suomea myöten. Yhdyskuntapesijä, jolle pesimävarmuusindeksiä 1 korkeampia indeksejä on varmintä antaa vain yhdyskunnista tehtyjen havaintojen perusteella. Pesä puussa, risujen kanniskelu pesälle on näkyvää.

Kattohaikara *Ciconia ciconia*

Kattohaikara puuttuu aiemmista lintuatlaksista, mutta on mahdollinen atlaslaji. Se pesi 2015 Varsinais-Suomessa (Koski T1). Kierteleviä kattohaikaroita nähdään vuosittain (pesimävarmuusindeksi 1), mutta sopivien laajojen ruokailualueiden vähäisyys voi hillitä lajin levittäytymistä Suomeen.

Petolintujen pesimätietoja saadaan atlakseen petolintuseurannan ja rengastuksen kautta, ks. www.luomus.fi/fi/petolintu-saaksiseuranta. Tähän ei kuitenkaan kannata tuudittautua ja jättää petolintujen pesiä tai pesimäaikaista havaintoja ilmoittamatta lintuatlakseen. Uusista isoista risupesistä tai vähälukuisista lajeista kannattaa atlaksen lisäksi ilmoittaa myös petolintuseurantaan (sääksi; [petolintuseuranta\(at\)luomus.fi](mailto:petolintuseuranta(at)luomus.fi)) tai lajikohtaisiin erityisseurantoihin (merikotka, maakotka, muuttohaukka, tunturihaukka; ks. tarkemmat tiedot alla).

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

Pesii maan eteläpuoliskossa varttuneissa kuusi- ja sekametsissä. Taantunut. Ei välttämättä pesi joka vuosi, vaikka saapuisi reviirilleen. Pesäpaikallaan piilotteleva ja hiljainen, joten pesää on hyvin vaikea löytää. Lisäksi metsähaukkojen (mehiläishaukka, kanahaukka, hiirihaukka) risupesät

muistuttavat toisiaan, ja lajit voivat pesiä toistensa rakentamissa pesissä eri vuosina. Haukanpesien tunnistuksesta on tietoa METSO-petolintuhankkeen sivulla. Saalista kantavia mehiläishaukkoja on mahdollista havaita, mutta ravinnonhakumatkat voivat ulottua kilometrien päähän pesältä eli indeksitulkinnassa kannattaa olla varovainen.

Haarahaukka *Milvus migrans*

Hyvin vähälukuinen pesimälaji Keski- ja Itä-Suomessa, 3. atlaksessa todettiin pesintään viittaavia havaintoja 65 atlasruudusta. Reviirejä todetaan vuosittain kymmenkunta. Haarahaukan risupesässä on usein koristeluna muovirooskaa. Reviirillä on tyypillisesti metsiä ja vesistöjä.

Merikotka *Haliaeetus albicilla*

Pesii merenrannikolla, Kainuussa ja Lapissa sekä paikoin Etelä- ja Keski-Suomen sisämaassa. Valtava risupesä sijaitsee puun latvan suojassa. Pesintätiedot hoituvat merikotkaseurannan kautta. Voi kantaa ruokaa kaukaa, varo sekoittamasta naapuriruudun pesintään. Kaikkia pesiä ei välttämättä tiedetä. Ainakin sisämaassa ilmoita näkemäsi pesä tai ruokaa kускаava lintu tarkkoine paikkoineen ja lentosuuntineen Sääksisäätion Merikotka-projektille: www.saaksisaatio.fi/tietoa-petolinnuista/merikotka.

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*

Pesii Etelä-Suomessa lähinnä ruovikoissa. Saalistaa useiden kilometrien päässä pesältä, joten korkean pesimävarmuusindeksin tulkinnassa on syytä olla maltillinen. Ruuan kantaminen ja etenkin sen vaihto koiraalta naaralle on varma tapa. Lentopoikaset poistuvat pian pesäpaikalta. Kierteleviä lintuja näkee kesällä pesimiseen sopivilla paikoilla, mutta se ei aina viittaa pesintään.

Sinisuohaukka *Circus cyaneus*

Pesii Keski- ja Pohjois-Suomessa, esiintyy harvakseltaan etelässä. Kanta painottuu Länsi-Suomeen. Esiintyminen vaihtelee myyrätilanteen mukaan eli atlashavainnot kannattaa varmistaa hyvinä myyrävuosina. Ruuan kantaminen ja etenkin ruoan vaihto koiraalta naaralle kertoo pesimäreviiristä. Pesä on maassa yleensä rämeellä, hakkuulla tai taimikossa ja sitä on vaikea löytää. Saalistava aikuinen on helppo havaita, joten lajin paikalla olo on varmistettavissa atlakseen. Etenkin koiraan ravinnonhakumatkat voivat ulottua kilometrien päähän pesästä, joten indeksitulkinnassa saa olla varovainen etenkin atlasruutujen rajalla (ettei merkitse saaliinkantoa kahteen atlasruutuun).

Arosuohaukka *Circus macrourus*

Ottanut jalansijaa pesimälajina Suomessa: 3. atlaksessa todettiin yksi mahdollinen ja kahdeksan todennäköistä pesintää, sittemmin pesintöjä on ollut useita. Pesimäaluetta on maan keskiosa noin Oulun korkeudella. Ruuan kantaminen ja etenkin ruoan vaihto koiraalta naaralle kertoo pesimäreviiristä. Pesä on maassa hankalasti löydettävissä yleensä taimikossa tai rämeellä. Saalistava aikuinen on helpommin havaittavissa, mutta saalistusreissut voivat ulottua laajalle (ks. sinisuohaukka).

Niittysuohaukka *Circus pygargus*

Hyvin vähälukuinen pesimälaji, josta on viime vuosilta yhä niukemmin pesintään viittaavia havaintoja. Pesii laajoilla ruovikko- ja kosteikkoalueilla yleensä merenrannikon tuntumassa. Ruuan kantaminen ja etenkin ruoan vaihto koiraalta naaralle kertoo pesimäreviiristä. Pesää ei pidä etsiä, sillä pesintä voi herkästi epäonnistua. Pesintä on helpoin varmistaa lentopoikasvaiheessa.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Pesii lähes koko maassa aivan pohjoisimpia (puuttomia) osia lukuun ottamatta. Pesä on usein varttuneessa havu- tai sekametsässä; keskeisimpänä tekijänä kanahaukka tarvitsee vankan

pesäpuun. Metsähaukkojen (mehiläishaukka, kanahaukka, hiirihaukka) risupesät muistuttavat toisiaan, ja lajit voivat pesiä toistensa rakentamissa pesissä eri vuosina. Haukanpesien tunnistuksesta on tietoa METSO-petolintuhankkeen sivulla. Keväällä voi nähdä kanahaukan soidinlentoa reviirimetsän yllä. Pesäpaikkaa kannattaa hakea jätösten tai ruokaa kantavien emojen perusteella. Poikasten ääntely kuuluu kauas. Lentopoikaset viipyvät kohtuullisen pitkään reviirillä.

Varpushaukka *Accipiter nisus*

Pesimäalue ulottuu etelästä Metsä-Lappiin asti; pohjoisessa kanta on harva. Pesii korvissa, harvennusemmissä ja varttuneemmissa taimikoissa. Risupesä puun keskivaiheilla ja pienempi kuin isoilla haukoilla. Kuskatessaan ruokaa pesälle emot lentävät puiden latvojen yläpuolella, jolloin niitä näkee. Pesäpaikkaa kannattaa hakea saalisjätösten perusteella. Poikasten ääntely kuuluu kauas. Lentopoikaset viipyvät kohtuullisesti reviirillä.

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Puuttuu pohjoisimmasta Lapista. Pesii havu- ja sekametsissä usein lähellä metsän ja aukean (kuten peltoalueen) reunaa, myös metsäsaarekkeissa. Emot esittävät näkyvästi soidinta aikaisin keväällä lähellä pesää. Metsähaukkojen (mehiläishaukka, kanahaukka, hiirihaukka) risupesät muistuttavat toisiaan, ja lajit voivat pesiä myös toistensa rakentamissa pesissä eri vuosina. Haukanpesien tunnistuksesta on tietoa METSO-petolintuhankkeen sivulla. Saalistus ja ruuan kuljetus ovat näkyviä. Voi varoitella äänekkäästi pesän läheisyydessä. Isojen poikasten ääntely kuuluu melko kauas.

Piekana *Buteo lagopus*

Pesii pääosin Lapissa, mutta hyvinä myyrävuosina myös Länsi- ja Keski-Suomessa. Äänekäs; molemmat emot varoittelevat kiivaasti pesän lähetyvillä ja syöksyvät havainnoijaa kohti, kiivaimmillaan lähimpänä pesää. Varoittelu alkaa usein satoja metrejä ennen pesää. Pesä sijaitsee yleensä joko pahlalla tai puussa, jolloin voi käyttää myös muiden haukkojen vanhoja pesiä. Pahtapesien löytäminen on helpohkoa kauempaa kaukoputkella selaamalla. Ilmoita kaikki pesimäaikaiset piekanahavainnot, sillä petolintuseuranta tavoittaa lajin huonosti.

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Maakotkan pesimäaluetta on Suomen pohjoispuolisko sekä harvakseltaan Länsi-Suomi. Vähälukuinen pesimälaji, n. 400 asuttua reviiriä todettiin v. 2021. Kanta painottuu pohjoiseen, sillä reviireistä 90 % on poronhoitoalueella. Pesä on yleensä männyssä vaaran rinteellä, harvemmin pahlalla. Reviirit ovat isoja, joten korkealla lentävä maakotka voi olla toiselta atlasruudulta. Maakotkan seurannasta vastaa Metsähallitus, jonne kannattaa ilmoittaa pesistä (tuomo.ollila@metsa.fi). Puussa oleva rauhoitustaulu varmistaa, että pesä on tiedossa.

Sääksi *Pandion haliaetus*

Pesii lähes koko maassa alueilla, joilla on kalastusvesiä ja pesäpaikkoja. Pesä on yleensä hyvin näkyvissä puun latvassa tai joskus myös muissa rakennelmissa (merimerkki, linjataulu, masto). Sääksen pesärekisteriä ylläpitää Luomus, jonne pesät kannattaa ilmoittaa (petolintuseuranta@luomus.fi). Sääksi(pari) saattaa rakentaa kesällä ns. turhautumispesää tai pesää seuraavan kesän pesintää varten, ilmoita sekin. Puussa oleva rauhoitustaulu kertoo varmuudella, että pesä on sääksiseurannan tiedossa. Rauhoitustaulu saattaa joskus puuttua tiedossa olevasta pesästä. Sääksi voi käydä kymmenien kilometrien päässä pesästä kalastamassa, ja saalistus sekä ruuan kuljetus ovat näkyviä. Sääksen kalankuljetushavainnon atlastulkinnasta on mainittu pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Näen lahdella sääksen nappaavan heinäkuussa kalan ja lähtevän kuljettamaan sitä määrätietoisesti tiettyyn suuntaan. Sääksen pesimäaikainen kalankuljetus voi viitata siihen, että

koiras vie ruokaa pesälleen. Sääksi voi käydä saalistamassa kilometrien päässä pesältä. Mikä on sopiva indeksitulkinta? – Vastaus riippuu tilanteesta. Jos minulla on käsitys siitä, että kyseisellä atlasruudulla ei sijaitse tai ei voi sijaita sääksenpesää, tai jos lintu vaikuttaa lentävän atlasruudun ulkopuolelle, merkitsen pesimävarmuusindeksin 1. Jos en näe, mihin sääksi päätyy ja atlasruudulla voisi olla pesä (sopivaa elinympäristöä löytyy), vaikka en tiedä asiasta tarkemmin, merkitsen indeksin 2. Jos tiedän atlasruudulla olevan sääksenpesän ja sääksi lentää pesän suuntaan tai näen sen lentävän pesälle, merkitsen indeksin 74. Useimmat sääksenpesät ovat sääksirengastajien seurannassa, joten tietoa tulee luultavasti myös sääksiseurannan kautta. – Yleisesti ottaen petolintujen saaliin kuljetuksen tulkinnaissa on parempi olla varovainen. Myös pesimätön sääksi voi kuljettaa kalaa mennäkseen syömään sitä muualle, kuten oleskelupaikkana käyttämälleen pesälle. Jos em. tapauksessa sinulla on käsitys siitä, että sääksi on joutilas, pesimätön lintu, kalan kuljetukselle ja pesällä syönnille voisi sopia pesimävarmuusindeksi 2 tai 4, tai kohennetun pesän tapauksessa jopa 66.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Runsastunut, esiintyy koko maassa. Lajin paikalla olo on helppo todeta: tähystää ja leluttelee avoimella paikalla, kuten peltoaukeilla ja hakkuilla. Saalistus ja ruuan kuljetus ovat näkyviä. Pönttöpesinnät yleensä petolinturengastajien seurannassa, mutta salomailla pesii myös koloissa.

Ampuhaukka *Falco columbarius*

Esiintyy koko maassa painottuen pohjoiseen. Pesii usein vanhassa varislinnun tai petolinnun pesässä, Etelä-Suomessa usein myös esikaupunkialueilla ja taajamissa korkeissa männyissä olevissa variksen pesissä. Kykenee silloin olemaan melko huomaamaton. Poikasaikaan kuitenkin varoittelee herkästi.

Nuolihaukka *Falco subbuteo*

Maan eteläpuoliskossa Etelä-Lappiin asti. Pesii vanhassa varislinnun pesässä usein vesistöjen tuntumassa. Laji on äänekäs pesällä. Lentopoikaset ovat kovaäänisiä ja näkyviä.

Tunturihaukka *Falco rusticolus*

Harvinainen pesimälaji Pohjois-Lapissa pahdoilla. Tunturihaukan seurannasta vastaa Metsähallitus, jonne kannattaa ilmoittaa pesintään viittaavista havainnoista (tuomo.ollila@metsa.fi). Pesäpaikkoja ei pidä etsiä tai lähestyä, sillä pesintä on altis häirinnälle. Tunturihaukkatiedot menevät Lajitietokeskuksessa ja siten atlaksessa täyssalaukseen. Pesimäaikaiset havainnot on muutenkin syytä pitää salassa.

Muuttohaukka *Falco peregrinus*

Pesimäaluetta maan pohjoispuolisko. Varoittelee kohtuudella soiden pesäpaikoilla. Pahtapesät huomattavissa poikasaikaan kauempaa ulosteiden valkaisuemasta kalliosta. Ilmoita kaikki pesintään viittaavat havainnot lajin seurannasta vastaavalle Metsähallitukselle (tuomo.ollila@metsa.fi), muutoin pidä omana tietona.

Luhtakana *Rallus aquaticus*

Ruovikoissa ja kosteikoilla Etelä-Suomessa paikoitellen noin Oulun korkeudelle asti. Yöhuutelija, jota kuulee ajoittain päivisin. Poikaset äänittelevät myös päivällä.

Luhtahuitti *Porzana porzana*

Ruovikoissa ja kosteikoilla Etelä-Suomessa paikoitellen noin Oulun korkeudelle asti, kanta painottuu kaakkoon ja Itä-Suomeen. Yöhuutelija, atlashavainnot koskevat tyypillisesti reviiirejä. Pesintää vaikea varmistaa.

Pikkuhuitti *Porzana parva*

Yksittäisiä huutelijoita vuosittain maan eteläpuoliskossa kaakkoon painottuen. Yöhuutelija, atlashavainnot koskevat tyypillisesti reviirejä. Pesintää vaikea varmistaa; varmoja pesintöjä ei ole maamme lintuatlaksissa todettu.

Ruisrääkkä *Crex crex*

Maan eteläpuoliskossa viljelymailla (niityt, pellot, kesannot). Lämpiminä keväinä ruisrääkkiä havaitaan yleensä enemmän. Reviirit paikantuvat huutelijoista, mutta pesintä jää piilottelevalta lajilta tyypillisesti varmistumatta.

Liejukana *Gallinula chloropus*

Paikoitellen rehevillä kosteikoilla maan eteläpuoliskossa. Reviirillään melko näkyvä ja kuuluva varsinkin keväällä, kun kasvillisuus ei ole vielä kovin peittävää. Poikaset ja nuoret linnut löydettävissä ja kasvillisuudesta riippuen voivat olla näkyviä. Poikaset äännelevät vilkkaasti.

Nokikana *Fulica atra*

Esiintyy maan eteläpuoliskossa kosteikoilla ja ruovikkoalueilla. Näkyvä ja kuuluva. Haudonta-aikana on helposti pesällä nähtävissä. Myös poikaset ovat hyvin esillä avovedessä.

Kurki *Grus grus*

Lähes koko maassa. Pesä järvenrannoilla on usein näkyvästi ja haudonta-aikana siten nähtävissä. Poikaset löytyvät parhaiten takapelloilta aamuhämärissä Lounais-Suomessa kesäkuun alkupuolelta alkaen. Muualla Suomessa aika on tietenkin hieman myöhemmin. Isommat poikaset voivat kulkea pitkiä matkoja. Voi pesiä myös pelloilla ja hyvin pienillä metsän keskellä olevilla märillä pikkusoilla.

Katso myös pesimävarmuusindeksien laaja ohje, josta alla otteita:

Kesällä pelloilla kertaalleen havaitulle kahdelle kurjelle (oletettavasti pari) voi antaa indeksin 3 (katso myös indeksien 1 ja 5 tulkinta). Pesivät aikuiset linnut esiintyvät harvoin parvina yhdyskuntapesijöitä lukuun ottamatta.

Tulkinnan kannalta hankalia saattavat olla pelloilla pesimäaikaan viihtyvät aikuisen näköiset kurjet. Ajankohdasta ja tilanteesta riippuen kyse voi olla muutolla viiptyneistä linnuista, pesimättömistä kihlapareista, ruokailevista pesivistä linnuista tai pesintäyrityksessään epäonnistuneista joutilaista linnuista. Jos tarkempaa tietoa lintujen tilasta ei ole, pesimävarmuusindeksi 5 on samalla paikalla viihtyvistä mahdollisesta lintuparista aivan käypä tulkinta. Havainnoijalla saattaa kuitenkin olla tarkempi käsitys - - [joskus tulkinta voi olla indeksi 1].

Kesää joutilaan näköisinä viettävät kurjet ovat myös voineet yrittää pesintää, joka on epäonnistunut. Epäonnistunut pesintä on usein hankalasti todennettavissa. Jos atlasruutu on lajin pesimäaluetta ja ruudulla on lajille sopivaa elinympäristöä, joutilaan oloisille toistuvasti havaituille linnuille voi antaa pesimävarmuusindeksin 5.

Kahlaajat: huomaa, että monella lajilla syysmuutto alkaa aikaisin, jo kesäkuussa. Emolinnuista toinen voi lähteä muutolle toisen jäädessä huolehtimaan poikasista. Muuttomatkalaisille annetaan pesimävarmuusindeksi 1. Muutosta kertoo esimerkiksi iltahämärissä korkealla etenevä kuovin ääni tai rannalla nähty kahlaajaparvi.

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

Pesii merialueilla ja paikoin sisämaassa esim. saha- ja teollisuusalueilla. Pesä usein haudonta-aikana helppo löytää kaukoputkella. Emo poistuu vaivihkaa lymyillen pesältä. Mikäli tämän huomaa ajoissa, voi avoimesti sijaitsevan pesän löytää melko helposti kiikaroimalla alueen järjestelmällisesti läpi. Huomaa, että voi pesiä myös pelloilla jopa sisämaassa. Poikaset näkyviä.

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

Maan pohjoispuoliskossa, josta levinneisyysalue ulottuu Länsi- ja Itä-Suomeen. Soilla, tunturinumilla. Innokas varoittelija sekä muna- että poikasvaiheessa, mutta soilla ja tunturissa pesän löytäminen on vaikeaa, samoin kuin maastopoikasten esille saaminen. Pesä löytyy yleensä vasta emon räpsähtäessä jaloista. Etelämpänä soilla pesivät linnut voivat näyttäytyä myös lähialueen pelloilla samaan aikaan, kun pelloilla voi viivähtää muuttomatalla olevia kapustarintoja. Tällöin parvet tulkitaan muuttaviksi (pesimävarmuusindeksi 1), kun taas yksittäiset linnut saattavat olla lähistöllä pesiviä (indeksi 2 tai enemmän).

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus*

Maan eteläpuoliskossa Keski-Lappia myöten. Haudonta-aikana laji on kaukoputkella tai kiikarilla helpohkosti löydettävissä hautomassa pelloilta. Parhaiten tämä tapahtuu vastavalossa, jolloin emo korostuu varjonsa ansiosta. Poikaset ovat usein näkyvästi esillä ja havaittavissa pidemmän kasvillisuuden joukosta äänestä.

Pikkutylli *Charadrius dubius*

Lajia tavataan paikoitellen Rovaniemen korkeudelle asti hiekka- ja soramailla. Vahvinta aluetta ovat Pohjanlahden rannikko, Varsinais-Suomi ja Uusimaa. Tutki ruudun kaikki hiekkakuopat ja joutomaat. Pesii myös tehtaiden varastoalueilla. Keväällä reviiri paikantuu soidinta lentävistä linnuista. Varoittelee huonosti muna-aikana. Voimakasta varoittelevia poikasaikana, poikaset ovat helposti nähtävissä.

Tylli *Charadrius hiaticula*

Merenrannikolla ja Lapissa rannoilla, niityillä ja soilla. Voi pesiä myös pelloilla jopa sisämaassa. Varoittelee huonosti muna-aikana. Voimakasta varoittelevia poikasaikana, poikaset ovat helposti nähtävissä. Tunturissa munapesän ja pienten poikasten löytäminen on käytännössä mahdotonta.

Keräkurmitsa *Charadrius morinellus*

Pohjoisimmass Lapissa tunturiylängöillä. Pesä löytyy vain vahingossa, sillä emo väistää tunturissa kulkijaa vasta lähietäisyydellä. Poistuu pesältä yleensä huomaamattomasti ja luottavainen koiras on usein merkki munapesästä. Pesä löytyy paikasta, josta emo lähti tai tarkkailemalla emoa hieman kauempaa, jolloin emo usein asettuu pesälle hautomaan. Pienten poikasten aikaan emo varoittaa ja esittää siipirikkoa alle 100 metrin päässä poikueesta. Pienet poikaset on melko helppo löytää seuraamalla emon käyttäytymistä (pysy itse paikallasi) sekä kuuntelemalla poikasten pian alkavaa piipitystä.

HUOM. Poikasten piipitys on merkki siitä, että niille alkaa tulla kylmä. Tunturin kylmissä olosuhteissa poikaset voivat menehtyä nopeasti kylmyyteen, minkä takia vähänkään kylmemmällä säällä ei tule viipyä pitkään paikoilla, joissa emot varoittelevat (ja etenkin jos poikaset piipittävät). Varo myös astumasta hyvin maastoutuneiden poikasten päälle. Samat seikat pätevät myös muihin tunturikahlaajiin, mm. sirrit ja vesipääsky.

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*

Maan pohjoisosista etelään Satakuntaan asti. Voi pesiä soiden ja tunturien lisäksi myös pelloilla tai hakkuuaukeilla.

Kuovi *Numenius arquata*

Liki koko Suomessa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Pellot, niityt, suot. Toukokuussa hautova emo on nähtävissä kiikarilla pellonreunalta. Poikasaikana varoittaa voimakkaasti ja poikaset ovat nähtävissä kohtuullisella vaivalla. Isot, mutta lyhytnokkaiset poikaset harjoittelevat lentämistä heinäkuussa.

Mustapyrstökuiri *Limosa limosa*

Esiintyy paikoitellen maan keskivaiheilla niityillä, soilla ja pelloilla, enemmän Liminganlahden ympäristössä. Emo varsin näkyvä.

Punakuiri *Limosa lapponica*

Pohjoisimmassa Lapissa soilla. Aloittaa varoitteleen jo satojen metrien päässä pesästä / poikasista, joten pesän tai poikasten paikantaminen on todella haastavaa.

Karikukko *Arenaria interpres*

Merialueilla puuttomilla luodoilla. Isot poikaset näkyvillä heinäkuussa, pesää ei kannata edes etsiä.

Suokukko *Calidris pugnax*

Maan pohjoispuoliskossa, vähentynyt voimakkaasti. Emo varoittaa hennolla *väh väh* -äänellä ja lentelee ympärillä. Lajin kevät- ja syysmuuttokaudet menevät päällekkäin. Ole siis varovainen, ettet sekoita muuttavia yksilöitä pesiviin lintuihin. Lisäksi kevätmuutolla pohjoiseen olevat linnut voivat pitää pelloilla turnajaisia. Tällöinkin oletettavasti muuttomatalla oleville linnuille sopii pesimävarmuusindeksi 1.

Jänkäsirriäinen *Calidris falcinellus*

Pohjois-Suomessa soilla; pesii usein hankalasti kuljettavilla rimpisillä nevoilla. Pesä kuitenkin kuivemmassa heinikossa, mutta löytyy vain vahingossa. Emo räpsähtää lentoon vasta lähietäisyydellä, mutta jää pesän lähetyville kähmyilemään. Poikasten löytäminen hankalaa, sillä ilmeisesti emo kuljettaa poikueen suon märimpiin ja hankalakulkuisimpiin paikkoihin.

Lapinsirri *Calidris temminckii*

Pääosin pohjoisimmassa Lapissa. Hiipuva populaatio Perämeren pohjukassa. Emo poistuu pesältä vaivihkaa kähmyillen ilman varoitteleen ja pesän voi löytää tältä paikalta hyvällä tuurilla. Pesinnän varmistaminen helpompaa poikasten kuoriuduttua, jolloin emo varoittaa aktiivisesti poikasten läheisyydessä. Poikaset voi paikallistaa niiden piipityksen perusteella.

HUOM. poikasten piipitys on merkki siitä, että niillä on kylmä ja on syytä poistua, ks. keräkurmitsa.

Suosirri *Calidris alpina*

Pohjoisimmassa Lapissa soilla sekä Perämeren pohjukassa rantaniityillä. Pesinnän varmistaminen onnistuu helpoiten löytämällä poikue. Emo varoittaa n. 100–200 m päässä poikasista. Poikaset voi paikallistaa niiden piipityksen perusteella.

HUOM. poikasten piipitys on merkki siitä, että niillä on kylmä ja on syytä poistua, ks. keräkurmitsa.

Merisirri *Calidris maritima*

Pieni kanta pohjoisimmassa Käsivarren Lapissa. Pesinnän varmistaminen onnistuu käytännössä vain löytämällä poikue. Emo varoittaa ja esittää siipirikkoa korkeintaan n. 100 m päässä poikasista. Poikaset voi paikallistaa niiden piipityksen perusteella.

HUOM. poikasten piipitys on merkki siitä, että niillä on kylmä ja on syytä poistua, ks. keräkurmitsa.

Pikkusirri *Calidris minuta*

Mahdollinen, kenties satunnainen pesijä pohjoisimmassa Lapissa. Pesintään viittaavia havaintoja ei kuitenkaan varmistunut 3. atlaksessa.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

Pohjois-Lapissa, esiintymisalue supistunut aiemmissa atlaksissa. Pesivät usein pienten lampareiden rannoilla. Kierrä lampare ja mikäli sen rannalta tai välittömästä läheisyydestä lähtee lentoon varoitteluva vesipääskyemo, tarkista kohta josta emo lähti. Usein pesä (tällöin emo ei tosin yleensä varoittele) ja poikue löytyy melko tarkkaan siitä kohtaa, mistä emo on lähtenyt. Poikaset voi paikallistaa niiden piipityksen perusteella.

HUOM. poikasten piipitys on merkki siitä, että niillä on kylmä ja on syytä poistua, ks. keräkurmitsa.

Rantakurvi *Xenus cinereus*

Hyvin harvinainen pesimälaji Perämeren rannoilla ja muilla avoimilla alueilla. Pesimäalueet on syytä jättää rauhaan.

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

Pesii koko maassa monenlaisten vesistöjen rannoilla. Pesä usein jonkin matkaa pois rannasta. Jos emo esittää siipirikkoa, kannattaa varoa askeleitaan. Isohkot poikaset ovat havaittavissa rantoja kiikaroimalla.

Metsäviklo *Tringa ochropus*

Lähes koko maassa; pohjoisessa kanta on harva. Soidinaikana laji on näkyvä ja kuuluva. Pesii vanhassa rastaanpesässä. Poikasaikana varoittelee innokkaasti ja poikasetkin ovat löydettävissä.

Mustaviklo *Tringa erythropus*

Maan pohjoisosissa, harvakseltaan etelämpänä Lapissa. Varoittelee näkyvästi kelojen oksilla tms. paikassa. Poikueet ovat vaikeasti havaittavissa. Soilla kuljettaa poikasensa märimpiin ja luoksepääsemättömiin paikkoihin, varoittelee kuitenkin kiivasta muutama sata metri ennen poikuetta.

Valkoviklo *Tringa nebularia*

Lähes koko maassa soilla, kosteikoilla ja rantaniityillä; puuttuu Etelä- ja Lounais-Suomesta. Pesä kuivemmassa maastonkohdassa. Varoittelee näkyvästi kelojen oksilla tms. paikassa. Poikueet ovat vaikeasti havaittavissa.

Lämpiviklo *Tringa stagnatilis*

Satunnainen pesimälaji, pesintöjä todettu maan eteläpuoliskossa. Pesimäpaikoiksi mainitaan kosteat ruohostot.

Liro *Tringa glareola*

Lähes koko maassa soilla ja kosteikoilla, mutta on harvinaistunut maan eteläosissa. Varoittelee hyvin herkästi poikasaikaan. Toisinaan pesä voi sijaita kosteikon läheisellä pellon pientareellakin.

Punajalkaviklo *Tringa totanus*

Etenkin merialueilla ja pohjoisimmassa Lapissa, mutta esiintyy myös paikoitellen sisämaassa. Laji varoittelee näkyvästi ja kuuluvasti pesäpaikoilla. Poikaset ovat kuitenkin hankalia saada näkyville.

Jänkäkurppa *Lymnocyptes minimus*

Kosteat avosuot ja niityt, esiintyminen painottuu maan pohjoispuoliskoon. Laji paikantuu kopottelevasta soidinlentoäänestä, muuten vaikeasti havaittavissa.

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*

Maan eteläpuoliskossa sekä harvakseltaan Lapissa pohjoisinta osaa lukuun ottamatta. Hämärissä soidinlentokierrosta tekevä kurnuttava ja sipisevä koiras on helppo havaita. Pesä löytyy vain vahingossa. Toukokuussa poikueen ja hätäilevän emon löytää helpoimmin lämpimistä lehtomaisista tai yleensä rehevistä reunametsistä, myös hakkuilta.

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*

Koko maassa. Lajin paikalla olo helppo todeta mäkättävästä soidinlennosta. Soidintavat tyypillisten ranta- tai suopesimäpaikkojen lisäksi myös jossain määrin hakkuuaukeilla, joilla on vesilammikoita. Pesä löytyy vain vahingossa, mutta lentopoikasten näkeminen pesimäpaikoilla on mahdollista.

Heinäkurppa *Gallinago media*

Soidintaa yksittäisillä paikoilla Kaakkois- ja Itä-Suomessa pelloilla ja niityillä. Lajilla on periaatteessa ryhmäsoidin, mutta Suomessa yksilömäärät eivät taida siihen riittää. Soidinääni kannattaa opetella ja olla liikkeellä hämärissä.

Merikihu *Stercorarius parasiticus*

Pesii merialueella, tosin niukasti itäisellä Suomenlahdella ja Perämeren pohjukassa. Pesä on lähes aina puuttoman, matalahkon kallioluodon korkeimmalla kohdalla. Käyttää samaa paikkaa vuodesta toiseen. Poikaset eivät mene kauas pesältä.

Tunturikihu *Stercorarius longicaudus*

Pohjoisimmassa Lapissa. Esiintyminen vaihtelee pikkujyrsijätilanteen mukaan. Emo hyökkäilee raivoisesti tunkeilijaa kohtaan ja esittää usein siipirikkoa pesän tai poikasten välittömässä läheisyydessä. Jos pesää ei pian löydy, emo asettuu usein hautomaan havainnoijan poistuttua hieman kauemmas.

Riskilä *Cephus grylle*

Merialueella, yhdyskunnat helppo löytää. Pesä on kiven alla ja aika helposti löydettävissä hajun perusteella heinäkuun alkupuolella.

Ruokki *Alca torda*

Paikoittain merialueella. Yhdyskunnat helppo löytää. Pesä on joko ison kiven alla tai kallionhalkeamassa ja yksi iso muna aika helposti nähtävissä.

Etelänkiisla *Uria aalge*

Vähälukuinen pesimälaji muutamalla atlasruudulla itäisellä Suomenlahdella ja Ahvenanmaan tuntumassa lähinnä ruokkiyhdyskunnissa. Muiden ruokkilintujen pesimäluotojen tienoilla voi myös vieraila kiisloja, jotka eivät välttämättä pesi paikalla. Pesii isojen kivien alla onkaloissa. Yhdyskunnan rantavedessä saattaa nähdä maastopoikasia elokuun alkupuolella.

Pikkutiira *Sternula albifrons*

Vähälukuinen pesimälaji lähinnä Perämeren rannikolla avoimilla hiekka- ja somerikkorannoilla. Löyhinä yhdyskuntina. Poikaset kaikkoavat pesästä pian kuoriuduttuaan ja piilottelevat, joten niitä on vaikea havaita maastosta. Tallautuminen on yksi todettu poikasten kuolinsyy, joten mahdollisia pesäpaikkoja on parempi kiikaroida etäältä. Lisäksi nisäkäspedot löytäisivät helposti pesäpaikoille ihmisen jäljissä. Pesinnässään epäonnistuneet aikuiset poistuvat yhdyskunnasta etelämmäksi, jolloin niitä saatetaan kirjata muihin atlasruutuihin.

Räyskä *Hydroprogne caspia*

Merenrannikolla. Poikueet siirtyvät lentokyvyn saavutettuaan kauaksi pesäpaikalta. Varo etenkin rannikon lahdilla lentopoikueita, sillä ne saattavat tulla kymmenien kilometrien päästä. Myös aikuiset liikkuvat ravinnonhaussa laajalti. Ote pesimävarmuusindeksien laajasta ohjeesta:

Annan indeksin 1 myös linnuille, jotka ovat selvästikin ravinnonhaussa naapuriruudulta (esim. aikuinen räyskä kalastamassa sisämaahan työntyvällä merenlahdella atlasruudulla, jolla ei ole pesimäluotoja).

Mustatiira *Chlidonias niger*

Harvinainen pesijä yksittäisissä atlasruuduissa Länsi-Suomessa. Hautova emo on näkyvillä, mutta saattaa näyttää kauempaa vedessä kelluvalta tai kelluvan korren päällä istuvalta. Pesä pieni.

Kalatiira *Sterna hirundo*

Merialueilla ja sisämaassa; Pohjois-Lapissa harvalukuinen. Löytyy niin hautomasta kuin kantamasta ruokaa poikasille. Huomaa, että käy kalassa kaukana. Soidinruokintaa tapahtuu pesimäpaikan ulkopuolella, varo sekoittamasta poikasten ruokintaan. Poikueet viipyvät vaihtelevia aikoja pesäpaikalla.

Lapintiira *Sterna paradisaea*

Merialueilla ja Lapissa, paikoin etelämpänäkin. Löytyy niin hautomasta kuin kantamasta ruokaa poikasille. Huomaa, että käy kalassa kaukana. Soidinruokintaa tapahtuu pesimäpaikan ulkopuolella, varo sekoittamasta poikasten ruokintaan. Poikueiden saavuttaessa lentokyvyn ne poistuvat nopeasti muutolle.

Lokit: huomaa paikallisen linnun höyhenpuku. Nuoret linnut eivät vielä pesi, joten niiden havainnoille sopii pesimävarmuusindeksi 1.

Pikkulokki *Hydrocoloeus minutus*

Esiintyy paikoittain Etelä-Suomesta Lappiin. Puuttuu kuitenkin lounais- ja etelärannikolta sekä Pohjois-Lapista. Pesii yhdyskunnittain, jotka voivat vaihtaa pesimäpaikkaa eri vuosina. Käy ruokailemassa kaukanakin pesäpaikasta. Helpointa on havaita haudonta-aikana kaukoputkella lintutornista tai rannalta. Myös isoilla poikasilla laji on helpohko. Poikaset poistuvat lentokyvyn saavutettuaan nopeasti pesäpaikalta.

Naurulokki *Larus ridibundus*

Etelä-Suomesta Lappiin pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Yhdyskuntapesijä. Helpointa on havaita haudonta-aikana kaukoputkella lintutornista tai rannalta. Myös isoilla poikasilla laji on helpohko. Aikuiset voivat liikkua kaukana pesäpaikasta ravinnonhaussa, pesäpaikka voi siten olla naapuriruudulla. Korkeita pesimävarmuusindeksejä kannattaakin antaa lähinnä pesäpaikoilta. Poikaset poistuvat lentokyvyn saavutettuaan nopeasti pesäpaikalta jo heinäkuussa.

Kalalokki *Larus canus*

Koko maassa, mutta esiintyminen paikoin aukkoista. On joka paikan lokki. Pesii vesistöjen lisäksi jokivarsien pelloilla, soilla, rakennusten katoilla yms. Helppo niin haudonta-aikana (näkyvät pesäpaikat) kuin poikasilla. Toinen emo päivystää haudonta-aikana pesän vieressä ja poikasilla vartioi niitä pesäpaikalla. Maastopoikanen paljastuu kerjuuäänestä.

Selkälokki *Larus fuscus*

Merenrannikolla ja sisämaan järviolueilla noin Kuusamon korkeudelle asti. Mahdollista havaita haudonta-aikana, vaikkakin pesii peitteisemmissä paikoissa kuin useimmat muut lokit. Toinen emoista päivystää usein rannalla vakiokivellä kalalokin tapaan (kertakäynnillä tähän on tietysti vaikea kiinnittää huomiota). Laji on parhaiten löydettävissä poikasaikana.

Harmaalokki *Larus argentatus*

Lähes koko maassa, pohjoisosissa niukasti. Helppo löytää niin haudonta- kuin poikasaikana. Käy kymmenien kilometrien päässä hakemassa poikasille ruokaa.

Merilokki *Larus marinus*

Merialueilla ja paikoin sisämaassa. Usein yksittäispareina luodon laella. On helposti löydettävissä hautomasta. Poikasetkin näkyviä. Emot varoittelevat yleensä voimakkaasti.

Kesykyyhky *Columba livia* (kalliokyyhky)

Taajamissa painottuen Etelä-Suomeen. Voi pesiä läpi vuoden, joten ainoa laji, jolle voi antaa kautta vuoden pesimävarmuusindeksi havaitun pesimätilanteen mukaan. Hautovia emoja näkee mm. siltojen alla. Pesimävarmuusindeksien laajasta ohjeesta:

Jotkin lajit (esim. tervapääskey, kesykyyhky) esiintyvät pesimäaikaankin parvina, jolloin tulkinta pareiksi on hankalaa. Tällöin tulkitaan konservatiivisesti: kertaalleen havaitulle parvelle sopii pesimävarmuusindeksi 2 ruudulla, jolla lajin pesintä on mahdollista. Parvihavainnolle toisena päivänä samalla paikalla annetaan pesimävarmuusindeksi 4. Tulkinta pariaksi (indeksi 3) voi kuitenkin onnistua esim. paritteluhavainnon perusteella tai koiraan ruokkiessa naarasta.

Uuttukyyhky *Columba oenas*

Lähinnä etelä- ja lounaisrannikolla sekä paikoin länsirannikolla. Aikainen kevätmuuttaja ja myös pesimäkausi alkaa varhain. Lähtee ja menee koloon/pönttöön näkyvästi.

Sepelkyyhky *Columba palumbus*

Lähes koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Helppo varmistaa atlasruudulle ja seurata pesinnän merkkejä ruuduilla, joilla sepelkyyhkyjä on asettunut asutuksen tuntumaan. Pesä usein tiheässä havupuussa. Toisinaan pesä on kuitenkin nähtävissä alhaalta, jolloin pesäkyhäelmässä hautova lintu näkyy helposti. Takametsissä pesivät linnut hylkäävät helposti munapesänsä. Lentopoikaset ovat joskus emojen kanssa esillä peltoympäristössä. Huomaa myös, että koiras voi rakentaa keväällä soidinpesiä, joissa pesintä ei etene.

Turkinkyhky *Streptopelia decaocto*

Asutuksen liepeillä tyypillisesti omakotialueilla etelä- ja länsirannikolla. Usein seurattavissa, mihin puuhun menee. Rakentaminen näkyvää. Pesät ovat usein yllättävän näkyvästi esillä.

Turturikyyhky *Streptopelia turtur*

Esiintynyt maatalousalueilla Etelä- ja Kaakkois-Suomessa, mutta taantunut voimakkaasti jo 3. atlakseen mennessä. Vaarassa kadota lajistostamme.

Käki *Cuculus canorus*

Koko maassa. Reviiri varmistuu kukkujista helposti, mutta pesintää on tyypillisesti vaikea varmistaa. Käki on muiden lajien pesiin muniva pesäläinen, joten käytännössä pesintä varmistuu lähinnä näkemällä käenpoikanen (jolle pesimävarmuusindeksi 73). Heinä–elokuussa metsissä kulkiessa kannattaa kiinnittää huomiota varoitteluihin leppälintuihin ja rautiaisiin, jotka saattavat ruokkia käenpoikaa. Käenpoikasta ruokkivalle isäntälajille voi havainnosta kirjata indeksin 7.

Petolintujen pesimätietoja saadaan atlakseen petolintuseurannan ja rengastuksen kautta, ks. www.luomus.fi/fi/petolintu-saaksiseuranta. Tähän ei kuitenkaan kannata tuudittautua ja jättää petolintujen pesiä tai pesimäaikaisia havaintoja ilmoittamatta lintuatlakseen. Vähälukuisista lajeista kannattaa atlaksen lisäksi ilmoittaa myös petolintuseurantaan (huuhkaja, tunturipöllö; petolintuseuranta(at)luomus.fi).

Huuhkaja *Bubo bubo*

Maan eteläpuoliskossa kalliojyrkänteillä ja hakkuilla. Huhuilee auringonlaskun aikaan loppupalvella ja alkukevällä, huuto kantautuu kauas. Varo menemästä mahdolliselle pesäpaikalle ennen kesäkuuta, hylkää munapesänsä helposti. Poikueet löydettävissä huutelupaikalta. Poikaset kerjäävät melko kuuluvasti lähellä pesäpaikkaa jopa syyskuulle saakka.

Tunturipöllö *Bubo scandiacus*

Yksittäisiä pesintöjä hyvinä pikkujyrsijävuosina maan pohjoisimmissa osissa, ei välttämättä jokavuotinen. Pesii tunturipaljakalla. Pidä pesimäaikaiset havainnot salassa ja ilmoita ne petolintuseurantaan (petolintuseuranta@luomus.fi).

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Pääosin Pohjois-Suomessa, etelämpänä paikoitellen hyvinä myyrävuosina. Kolopesijä; pesii tyypillisesti vanhassa palokärjen kolossa (myös pöntössä), Etelä-Suomessa usein hakkuuaukeilla. Lapissa monipuolisempi biotooppivalinta. Poikueet suuria ja poikasilla suuri ikäero. Vanhimmat voivat olla maastossa nuorimpien ollessa vielä pesässä.

Varpuspöllö *Glaucidium passerinum*

Pääosin maan eteläpuoliskossa, paikoitellen Lapissa. Reviiri paikantuu kevättalvisesta vihellyksestä auringonlaskun aikaan. Pesii käpytikan tai pohjantikan koloissa tai pöntöissä, joita oltava vähintään kaksi lähekkäin. Poikueet äännelevät melko kuuluvasti.

Lehtopöllö *Strix aluco*

Etelä-Suomessa usein kulttuurivaikutuksen piirissä. Reviiri paikantuu kevättalvisesta huhuilusta hämärissä ja pimeällä. Pesii pöntöissä, koloissa ja puun onkaloissa. Voi pesiä asutuksen tuntumassa, mutta on usein huomaamaton. Poikaset äännelevät kuuluvasti. Voi huhuilla jo syksyllä, mistä tulkinta pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Jotkin paikkalinnut (esim. lehtopöllö) voivat äännellä reviirillään jo syksyllä. Niiden osalta kannattaa kuitenkin odottaa pesimävarmuusindeksien kanssa kevätpuolelle, jolloin pesimäkausi varsinaisesti alkaa.

Viirupöllö *Strix uralensis*

Maan eteläpuoliskossa havu- ja sekametsissä. Reviiri paikantuu kevättalvisesta huhuilusta hämärissä ja pimeällä. Pesii pöntöissä, koloissa, piippukeloissa ja haukkojen risupesissä. Metsässä touko–kesäkuussa tavattu nokkaa napsuttava maastopoikanen on vaaran merkki: viirupöllöemo hyökkää empimättä tunkeutujan kimppuun.

Lapinpöllö *Strix nebulosa*

Esiintyy paikoittain maan keskivaiheilla myyrätilanteesta riippuen. Reviiri paikantuu kevättalvisesta huhuilusta. Pesii haukkojen risupesissä, piippukeloissa ja lajille tehdyissä pesälaatikoissa. Poikasten kerjuuäänit ovat kuuluvia, kolmiosaisia ääniä.

Sarvipöllö *Asio otus*

Maan eteläpuoliskossa usein maaseutu- ja kulttuuriympäristöissä. Pesii vanhoissa varislintujen pesissä, joita maastossa riittää. Pesintä paikantuukin helpommin maastopoikasten kerjuuäänistä; poikueiden ääni on tyypillinen yölaulajaretkien ääni.

Suopöllö *Asio flammeus*

Pesii paikoitellen koko maassa, joskin laji on harvalukuinen etelässä ja kanta painottuu Länsi-Suomeen. Esiintyminen vaihtelee myyrätilanteen mukaan eli atlashavainnot kannattaa varmistaa hyvinä myyrävuosina. Pesä maassa pellolla, niityllä, suolla tai hakkuulla. Jos näet pesimäaikana saalistavan suopöllön, niin kannattaa jäädä tarkkailemaan. Kun saalis löytyy, niin pöllö kuljettaa sen tietenkin pesälle. Ruokaa poikasilleen kantava emo on helpoin tapa varmistaa pesintä. Poikaset piiloutuvat heinikossa niin hyvin, että varo astumasta niiden päälle. Poikasten ääni ei ole kovin kuuluva.

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Periaatteessa lähes koko maassa, mutta taantunut ja esiintymisalue voi siten olla aukkoisempi. Reviiri paikantuu kevättalvisesta soidinpuputuksesta, mutta kaikki puputtajat eivät pesi. Pesii palokärjen koloissa ja pöntöissä. Poikasten ääntä voi kuulla yölaulajaretkillä, kun pysähtyy kuuntelemaan pöllöaikaan löytyneellä reviirollä.

Kehräätäjä *Caprimulgus europaeus*

Esiintyy noin Keski-Suomen korkeudelle asti. Pesimäympäristöä ovat mäntykankaat ja mänty-sekametsät. Kesäkuun alussa surisevia koiraita on monilla vierekkäisillä ”reviireillä”; näistä kuitenkin osa hiljenee nopeasti. Tämä ei viitanne pesinnän käynnistymiseen, vaan siihen, että lintu siirtyy muualle. Toiset reviiirit ”jäävät soimaan” kesäkuun alusta heinäkuun loppuun. Kaikilta näiltäkään reviireiltä ei löydy poikuetta.

Pesinnän voi varmistaa 20.7. maissa tai sen jälkeen sopivassa avoimessa paikassa, jonka reunoilla koiras on surrannut aiemmin. Tällaisia ovat pienet hakkuuaukot, tyhjennetyt tukkien varastointipaikat, pienet hiekkakuopat, taimikossa olevat aukeammat kohdat tai suuren hakkuun reunaosat – laajojen avohakkuiden keskikohtia kehrääjä välttää. Tällöin vekutteleva (= varoitteleva, vek-vek-vek) koiras tarkoittaa maastopoikasia, jotka eivät vielä välttämättä lennä tai lentävät hyvin heikosti. Jos aukolla on poikue alle 50 metrin etäisyydellä, niin koiras alkaa vekuttelemaan ihmisen havaittuaan ilman, että aukealla tarvitsee kulkea lainkaan. Lentopoikueita löytyy heinäkuun viimeisellä/elokuun ensimmäisellä viikolla, jolloin poikaset lentävät jo kunnolla, mutta eivät kuitenkaan ole vielä kaukana pesäpaikaltaan (= samalla hakkuulla tms.). Varttuneempia lentopoikueita löytyy vielä elokuun puolellakin, jolloin koiras kiertelee aluetta yleensä kahden poikasen kanssa poikueen villisti kruikkaillessa (yhteysääni). Tässä vaiheessa poikueita löytää kangasmaastoissa usein myös maanteiden varsilta, jolloin auto kannattaa pysäyttää heti, kun yhdenkin kehrääjän havaitsee. Kiinteästi yhdessä pysyttelevä porukka on poikue varsinkin, jos pystyy täysin varmasti havaitsemaan yhdellä siipiläikut ja muilla ei (yllättävän vaikeaa). Harvakseen samalla tieosuudella yli 100 m etäisyydellä toisistaan havaitut linnut ovat pikemminkin muualta tulleita tai pesimättömiä yksittäisiä lintuja.

Tervapääsky *Apus apus*

Puuttuu pohjoisimmasta Lapista. Pesii hyvin monenlaisissa rakennuksissa, matalallakin (5 m). Pesii myös kottaraispöntöissä ja nykyään harvemmin luontaisessa ympäristössään puunkoloissa.

Heinäkuussa poikasten aikana käy ahkerasti pesäpaikalla. Paikka löydettävissä emojen kierrellessä rakennuksia/rakennusryhmää. Pesimävarmuusindeksien laajasta ohjeesta:

Jotkin lajit (esim. tervapääsky, kesykyyhky) esiintyvät pesimäaikaankin parvina, jolloin tulkinta pareiksi on hankalaa. Tällöin tulkitaan konservatiivisesti: kertaalleen havaitulle parvelle sopii pesimävarmuusindeksi 2 ruudulla, jolla lajin pesintä on mahdollista. Parvihavainnolle toisena päivänä samalla paikalla annetaan pesimävarmuusindeksi 4. Tulkinta pariksi (indeksi 3) voi kuitenkin onnistua esim. paritteluhavainnon perusteella tai koiraan ruokkiessa naarasta.

Kuningaskalastaja *Alcedo atthis*

Harvinainen pesimälaji Etelä-Suomessa joenvarsitöyräillä. Sopivilla jyrkillä hiekkatöyräillä tarkkailemalla saattaa kuulla lajin korkean kutsuäänien. Pesimäaikaiset havainnot kannattaa salata.

Käenpiika *Jynx torquilla*

Esiintyminen painottuu maan eteläpuoliskoon, mutta esiintyy harvakseltaan Lappia myöten. Keväällä reviiri paljastuu soidinpikityksestä. Emot käyvät ahkerasti ruokkimassa poikasia ja ovat poikasaikana melko näkyviä. Isot poikaset pesässä ja lentopoikaset sirisevät äänekkäästi hepokatteja muistuttavalla äänellä.

Harmaapäätikka *Picus canus*

Maan etelä- ja keskiosissa. Keväällä reviiri paljastuu soidinvihellyksestä. Poikaset ovat pesäkolossa kohtuullisen äänekkäitä. Pesä voi olla usean sadan metrin päässä keväisestä huutelupaikasta yksittäisessä haavassa vaatimattoman näköisessä havumetsässä. Emot tulevat aika herkästi varoittelemaan poikaspesän lähellä.

Palokärki *Dryocopus martius*

Lähes koko maassa. Reviiri paikantuu keväisestä kuikutuksesta. Pesii usein hakkuuaukkojen yksittäisissä haavoissa. Voi pesiä myös vanhassa kolossa. Sopivien haapojen ja metsätienvarsien järeiden mäntyjen tyvillä kannattaa käydä vilkaisemassa lastutilanne jo huhtikuun jälkipuolelta alkaen; pesinnän varmistuksen voi hoitaa kesäkuun alussa.

Käpytikka *Dendrocopos major*

Lähes koko maassa puustoisilla alueilla. Pesintä helppo varmistaa, sillä poikaset ovat pesäkolossa erittäin äänekkäitä kesäkuussa. Pesästä lähdön jälkeen poikue hajaantuu ja lentopoikasia on vaikea löytää.

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*

Kaakkois-, Itä- ja Etelä-Suomessa paljon lahpuuta sisältävissä lehtipuuvaltaisissa metsissä. Laji on käpytikkaa varhaisempi pesijä.

Pikkutikka *Dendrocopos minor*

Maan eteläpuoliskossa, harvakseltaan pohjoisempana. Reviiri paikantuu keväisestä soidinpikityksestä. Poikaset ovat pesäkolossa äänekkäitä. Pesästä lähdön jälkeen poikue hajaantuu ja on vaikea löytää.

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Harvakseltaan lähes koko maassa. Laji on etsittävisissä sopivista korpikuusikoista, joissa on lahpuuta. Pesäkolo paikantuu poikasten ääntelystä.

Kangaskiuru *Lullula arborea*

Etenkin maan eteläosassa. Huomaa, että keväällä muuttomatalla olevat linnut voivat laulaa. Kävele kaikki ruudun hiekkakuopat, kaatopaikat, kalliomurskaamot tms. Pesii myös kallioilla, mutta em. alueiden ulkopuolella helpoiten löydettävissä harjujen tai kallioiden vierustojen hakkuilta. Reviirit löytyvät helpoiten käymällä ko. paikoissa huhtikuun alusta alkaen aamuvarhain, jolloin koiras laulaa aktiivisesti. Emot ruokkivat näkyvästi ja poikueet löydettävissä aluetta komppaamalla.

Kiuru *Alauda arvensis*

Maan eteläpuoliskossa, paikoitellen Lapissa peltoalueilla. Huomaa, että keväällä muuttomatalla olevat linnut voivat laulaa. Ruokkivat emot helpoin tapa varmistaa pesintä. Kaukoputkella/kiikarilla auton ikkunasta peltoa tarkkailemalla löytyy läpi kesän. Pesii monta kertaa kesässä.

Tunturikiuru *Eremophila alpestris*

Saattaa pesiä pohjoisimman Lapin tunturiylängöillä. Pesintöjä ei varmistunut 3. atlaksessa.

Törmäpääsky *Riparia riparia*

Paikoittain koko maassa. Vaatii hiekkakuoppakerrosta. Ihanteellisella paikalla on sopivan hienoa hiekkaa, törmä ja mielellään ranta lähellä. Haudonta-aikana emot voivat olla pienessä koloniassa pitkiä aikoja lähes näkymättömissä, mutta heinäkuussa poikasaikana ruokinta on näkyvää. Kolosta voi usein päätellä, onko se käytössä.

Haarapääsky *Hirundo rustica*

Koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Pesii kaikenlaisissa rakennuksissa (sisätiloissa), siltojen, laiturien alla yms. Ruokkii pelottomasti. Sisään rakennukseen kesällä lentävä lintu tarkoittaa pesintää. Poikaspesiä voi olla vielä elo–syyskuun vaihteessa.

Räystäöpääsky *Delichon urbicum*

Koko maassa. Käy räystäään tai sillan alla olevalla pesällä hyvin pelottomasti. Ei pesi missään luonnonympäristössä. Karja- tai sikatilat ovat suosiossa.

Nummikirvinen *Anthus campestris*

Pesi aikoinaan harvinaisena etelärannikolla, mutta on luultavasti kadonnut pesimälajistostamme. Avomaastossa (esim. hiekanottoalue) olisi helpohkoa havaita ruokaa kantava emo.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

Lähes koko maassa harvaa puustoa kasvavissa ympäristöissä (kalliomänniköt, hakkuut, metsänreunat). Varoittelee ahkerasti. Kun varoittelija löytyy, selvitä onko sillä ruokaa nokassa. Pesän löytäminen varoittelevan emon perusteella on vaikeaa. Helpompi on löytää maastopoikue tai ruokaa nokassa kantava emo.

Niittykirvinen *Anthus pratensis*

Lähes koko maassa; Järvi-Suomessa vähälukuinen. Suot, niityt, pellot ja muut avomaat. Emoilla on poikasaikana näkyvästi ruokaa suussa. Varoittelevat ahkerasti. Pesii kahdesti. Ruokkiva emo löytyy helposti kohdasta, jossa pelto-oja ja sähkölinja kulkevat lähellä toisiaan. Emo laskeutuu usein ruokaa suussa hetkeksi langalle ennen kuin tipahtaa ojan penkalla olevalle pesälle. Kaukoputkesta on paljon apua.

Lapinkirvinen *Anthus cervinus*

Pohjoisimmassa Lapissa tunturiylänköjen kosteissa painanteissa ja soilla, vähentynyt. Helpoin tapa varmistaa pesintä on ruokaa kantava emo. Varoittelee ahkerasti pesän tai poikasten lähettyvillä.

Luotokirvinen *Anthus petrosus*

Merialueiden karuilla luodoilla. Kesäkuussa on helppo havaita sitkeästi varoittlevien ja ruokaa kuljettavien emojen perusteella.

Keltavästäräkki *Motacilla flava*

Koko maassa, mutta esiintyminen aukkoistunut maan keskivaiheilla (mm. Järvi-Suomi). Nykyään on hyvin harvalukuinen pelloilla. Hae rantojen laidunniityiltä tai soilta. Emoilla on poikasaikana näkyvästi ruokaa suussa ja ne varoittlevat hysteerisesti. Lentopoikaset näkyviä.

Sitruunavästäräkki *Motacilla citreola*

Vähälukuinen pesijä merenrannikolla (etenkin etelässä) kosteikoiden ja lintulahtien tuntumassa rantaniityillä. Emoilla on poikasaikana näkyvästi ruokaa suussa. Lentopoikaset näkyviä.

Virtavästäräkki *Motacilla cinerea*

Harvinainen pesimälaji virtavesien äärellä lähes koko maassa. Haudontavaiheessa piilotteleva, mutta pesäpoikasvaiheessa varoittaa. Jos varoittlevalla linnulla ei ole ruokaa nokassa, niin pitää mennä kauemmaksi, jotta emo rauhoittuu hakemaan uuden ruokalastin poikasille. Poikaset viedään pesästä lähden jälkeen nopeasti ”alavirtaan”. Pesii kahdesti.

Västäräkki *Motacilla alba*

Koko maassa. Joka paikan laji, on löydettävissä melkein mistä vain. Varoittaa ahkerasti. Emoilla on poikasaikana näkyvästi ruokaa suussa. Lentopoikaset ovat myös näkyviä. Pesii kaksi kertaa.

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Havumetsissä maan pohjoispuoliskossa ja Itä-Suomessa. Melko peloton pesimäaikaan ja emoa seuraamalla löytyy toisinaan pesäkin.

Koskikara *Cinclus cinclus*

Etenkin Pohjois- ja Itä-Lapissa virtavesien äärellä, paikoin myös etelämpänä. Helpoin tapa varmistaa pesintä on ruokaa kantava emo. Koskikaroja myös talvehtii Suomessa. Niiden tulkinnasta on mainittu pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Lapin sulapaikoilla nähdään talvehtivia koskikaroja yleisesti huhtikuun puolivälissä ja sen jälkeenkin (pesimävarmuusindeksi 1). Etelä-Suomesta talvehtineet koskikarat ovat tuolloin jo kadonneet eli huhtikuun puolivälin havainnot puroilla viittaavat Etelä-Suomessa jo pesintään (pesimävarmuusindeksi 2 tai enemmän havainnosta riippuen).

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*

Maan eteläpuoliskossa Etelä-Lappiin asti. Kosteissa metsäpainanteissa ja hakkuiden reunoilla. Reviirillä on usein pystyyn nousseita kuusen juurakoita. Ahkera varoittelija, varoittaa runsaasti myös reviirillä, jolla vain soidinpesiä. Ruokaa kускаava emo lienee helpoin ja linnuille turvallisoin tapa varmistaa pesintä.

Rautiainen *Prunella modularis*

Esiintyminen painottuu maan eteläpuoliskoon, mutta tavataan harvakseltaan pohjoisempanakin. Reviiri paikantuu laulajasta, mutta pesintä työläs varmistaa piilottelevuutensa ja tiheän asuinympäristönsä takia. Ruokaa kantavan emon vaaninta laulavan linnun perusteella aiemmin löytyneeltä keskimääräistä vähemmän tiheäkasvuiselta reviiriltä lienee helpoin tapa. Pesän voi löytää sopivilta kuusi-istutuksilta käymällä järjestelmällisesti kaikki pikkukuuset läpi.

Punarinta *Erithacus rubecula*

Tavallinen Keski-Lappia myöten, pohjoisempina harvakseltaan. Varoittelee ahkerasti. Katso aina, onko ruokaa nokassa. Maastopoikaset ovat näkyviä ja äänekkäitä. Punarinta varoittelee innokkaasti myös pesimäajan ulkopuolella eli kaikki varoittelu ei viittaa pesintään.

Satakieli *Luscinia luscinia*

Maan eteläpuoliskossa. Reviirit paikantuvat helposti. Emot varoittelevat intensiivisesti ja kovaäänisesti poikasaikana. Helpoin tapa on tällöin nähdä emo ruokaa suussa. Mene laulupaikalle komppaamaan juhannuksena tai vähän sen jälkeen.

Sinirinta *Luscinia svecica*

Pohjois- ja Itä-Lapissa kosteissa pusikoissa ja tunturikoivikossa. Emot varoittelevat raksumalla pesän läheisyydessä, poikaspesä usein helpohko löytää seuraamalla emoja hieman kauempaa.

Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus*

Itä-Suomessa, etenkin Itä-Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Varttuneiden kuusimetsien ja vaaranrinteiden laji. Varoittelee yleensä vain lähellä pesää tai poikasia. Laaja reviiri, voi siis laulaa monen sadan metrin päässä varsinaiselta pesäpaikalta, jolloin väistää kulkijaa varoittelematta.

Mustaleppälintu *Phoenicurus ochruros*

Etenkin maan eteläosissa monenlaisissa rakennetuissa ympäristöissä, kuten teollisuusalueilla. Reviirin paikantamiseksi kannattaa olla taajamissa liikkeellä aamuhämärissä. Lentopoikaset näkyviä.

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus*

Koko maassa. Muista harjumetsien lisäksi taajamat: erityisesti hautausmaat ja vastaavat ovat suosiossa. Pesii koloissa ja pöntöissä. Varoittelee neuroottisesti. Lentopoikaset näkyviä ja emo ruokkii näkyvästi.

Pensastasku *Saxicola rubetra*

Lähes koko maassa pensaikkaa kasvavilla pelloilla, niityillä, soilla ja hakkuilla. Parhaiten löytyy varmaksi lentopoikasaikana. Ruokinta on myös näkyvää.

Sepeltasku *Saxicola maurus*

Pesinyt Suomessa muutaman kerran lähinnä maan itäosissa.

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*

Koko maassa. Emojen ruokinta on näkyvää, samoin maastopoikaset. Varoittelee ahkerasti. Pesii usein vanhojen tiilikattojen koloissa tai kiviainoissa. Kaukoputki on suureksi avuksi suurten peltoaukeiden keskellä olevien kivikasojen tarkkailussa. Kainuussa lähes yksinomaan hakkuuaukeiden laji (myös sahat ym., mutta ei maatalousympäristö), pohjoisessa myös tunturiylängöillä. Kivitaskulla on kaksivaiheinen kevätmuutto, mikä voi hankaloittaa tulkintaa pesiviksi vs. muuttaviksi linnuiksi. Ote pesimävarmuusindeksien laajasta ohjeesta:

Ensimmäiset kivitaskut saapuvat reviireilleen huhtikuussa, mutta toukokuussa (noin 10.–20.5.)

Etelä- ja Keski-Suomen pelloilla levähtää pohjoiseen muuttomatalla olevia kivitaskuja. Suuret kerääntymät on helppo erottaa muutolla oleviksi, mutta yksittäisiä lintuja ei välttämättä erota jo reviireillään olevista linnuista.

Sepelrastas *Turdus torquatus*

Pohjoisimman Lapin tuntureilla, valtaosa kannasta Käsivarressa. Rinteet ja jyrkänteet. Varoitteleva ja ruokkiva emo on mahdollista löytää.

Mustarastas *Turdus merula*

Etelä-Suomesta Keski-Lappiin asti, levittäytynyt pohjoisemmaksi. Varoittelee ahkerasti. Helpoin tapa varmistaa pesintä on nähdä emo ruokaa suussa. Maastopoikasten ääniä kuuluu myös helposti.

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Koko maassa. Laji on alkukesän helpoimpia varmoja pesijöitä. Varoittelee ahkerasti, maastopoikaset näkyviä ja joka puolella liihottaa emoja ruokaa suussa. Emot hakevat ruokaa pelloilta ja nurmikoilta, tarkkaile tätä.

Laulurastas *Turdus philomelos*

Lähes koko maassa. Lauluaikaa lukuun ottamatta piilotteleva metsissä. Varoittelee ja tällöin ruokaa suussa. Käy hakemassa ruokaa pieniltä metsäpelloilta. Pesää ei pidä etsiä, sillä hylkää erittäin herkästi munapesän.

Punakylkirastas *Turdus iliacus*

Koko maassa monenlaisissa metsissä. Varoittelee hyvin samalla tavalla kuin laulurastas. Ruoka on usein näkyvästi suussa. Käy myös hakemassa ruokaa pelloilta.

Kulorastas *Turdus viscivorus*

Lähes koko maassa usein mäntyvaltaisissa metsissä. Helpoin tapa on majoittautua toukokuun loppupuolella – kesäkuun alussa aamulla metsäpellon laitaan, josta kulorastas hakee ruokaa poikasille. Metsämaastossa on vaikea päästä varoittelevaa korkeammalle pesinnän varmistamisessa. Lentopoikue voi joskus löytyä. Isokokoinen pesä on usein helposti havaittavissa sijaitessaan havupuussa melko matalalla.

Pensassirkkalintu *Locustella naevia*

Maan eteläpuoliskossa pensaikoissa niityillä ja pelloilla. Reviirilaulaja on tyypillinen atlashavainto. Kesäkuun lopulla/heinäkuussa ruokkiva emo lentää pyrstöönsä roikottaen ruokaa nokassa niityn pintaa pesälleen. Helpoin löytää paikoista, joissa laulukauden alussa on pellot oraalla ja lintu laulaa ojanvarressa. Pesä on pakosti ojanvarressa ja ruokkiva emo ehkä helpoin löytää myöhemmin. Ruokkivat rohkeasti, vaikka havainnoitsija lähellä. Varo jättämästä polkua pesäpaikalle, supikoirat käyttävät tilanteen helposti hyödykseen.

Viitasirkkalintu *Locustella fluviatilis*

Maan eteläpuoliskossa painottuen kaakkoon. Hieman suljetummissa pensaikoissa. Reviirilaulaja on tyypillinen atlashavainto. Poikasaikana emot varoittelevat naksuttamalla ruokaa nokassa.

Ruokosirkkalintu *Locustella luscinioides*

Esiintyy harvinaisena ruovikoissa maan eteläosissa. Reviirilaulaja on tyypillinen atlashavainto. Vaikea paikallistaa pesäpaikkaa tiheän ruovikon seassa. Emot tuovat ruokaa poikasilleen rohkeasti havainnoitsijalle tikuttaen. Poikue tikuttaa ympärillä muutaman metrin päässä.

Pikkukultarinta *Iduna caligata*

Yksittäispesintöjä todettu maan itä- ja keskiosissa. Viljelysmaiden pensaikat. Laji on levittäytynyt Suomeen, mutta sitä osataan myös paremmin etsiä sopivista paikoista.

Kultarinta *Hippolais icterina*

Etelä- ja Keski-Suomessa lehtimetsissä, puistoissa, hautausmailla ja myös rehevissä rantametsissä. Varoittelee poikasia äänekkäästi. Ruokkiminen on helpointa havaita.

Ruokokerttunen *Acrocephalus schoenobaenus*

Koko maassa, Lapissa vähälukuisempi. Ruovikot, rantapensaikot ja viljelysmaiden ojanvarsitiheiköt. Lentopoikue löydettävissä komppaamalla sopivasta ympäristöstä tai aiemmasta laulupaikasta heinäkuussa. Emot varoittavat, ja tällöin voi olla myös ruokaa suussa. Pesii myös vaatimattomissa ruovikoissa esim. ojien ja jokien varsilla. Ruokkiva emo on niistä helpohko löytää.

Viitakerttunen *Acrocephalus dumetorum*

Maan eteläpuoliskossa peltojen ja pihojen suljetummissa reunapusikoissa. Jos kuulet keskellä päivää laulavan koiraan (usein katkonaisesti), kannattaa hiipiä kohti ääntä. Melko varmasti koiras seuraa tällöin naarasta, joka rakentaa pesää. Rakentaminen melko näkyvää. Emot varoittavat poikasvaiheessa ja kantavat ruokaa näkyvästi poikasilleen. Kissa, harakka tms. vihollinen aiheuttaa ihmistä helpommin varoittelua. Helppo tapa on mennä tarkasti aiemmalle laulupaikalle heinäkuun puolivälissä/lopussa. Emot tulevat tällöin heti varoittelemaan, jos pesintä on menossa.

Luhtakerttunen *Acrocephalus palustris*

Maan eteläpuoliskossa viljelysmaiden pensaikoissa. Usein avoimempi ympäristö kuin viitakerttusella. Poikasaikana emot varoittavat naksuttamalla ruokaa nokassa. Samoin kuin viitakerttusella, mene tarkasti keväiselle laulupaikalle/pensaalle, niin emot varoittavat.

Rytikerttunen *Acrocephalus scirpaceus*

Painottuu etelärannikolle, mutta esiintyy ruovikoissa myös länsirannikolla ja paikoin sisämaassa. Ruokaa kantavia emoja voi tarkkailla lintutornista tai näköalapaikalta.

Rastaskerttunen *Acrocephalus arundinaceus*

Etelä- ja Keski-Suomessa, kanta painottuu etelärannikolle. Korkeat ruovikot. Emot ruokkivat näkyvästi, ja lajin koko mahdollistaa tämän havaitsemisen jopa melko kaukaakin.

Kirjokerttu *Sylvia nisoria*

Etelärannikolla ja Lounais-Suomen saaristossa, levinneisyysalue supistunut. Katajakedot ja pensoittuvat pellot. Ruokkii näkyvästi. Muuten melko piileskelevä eikä varoittele voimakkaasti kuin ollessasi aivan pesällä.

Hernekerttu *Sylvia curruca*

Etelästä Keski-Lappiin asti, paikoin pohjoisempanakin. Pensastoissa ja aukkopaikoissa metsän keskelläkin. Helpoin tapa on seurata ruokintaa. Lentopoikueet ovat myös löydettävissä.

Pensaskerttu *Sylvia communis*

Maan eteläpuolisko. Erilaiset pensaikot yleensä kulttuuriympäristön tuntumassa. Varoittavia emoja on joka puolella. Ruokinta on näkyvää, samoin lentopoikaset.

Lehtokerttu *Sylvia borin*

Etelästä Keski-Lappiin asti lehti- ja sekametsissä. Melko huomaamaton. Varoittelusta on haettavissa ruokkiva emo.

Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*

Maan eteläpuoliskossa rehevissä lehti- ja sekametsissä. Varoittelusta löydettävissä. Melko piileskelevä.

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*

Paikoitellen maan eteläpuoliskossa, itäinen painotus. Kuusikot ja kuusivaltaiset sekametsät. Ruokaa kantavan ja varoittavan emon onnistuu joskus tapaamaan. Kannattaa siis tarkistaa kaikki laulavien lintujen reviirit myöhemmin heinäkuun alkupuolella. Reviiri pieni ja emot varoittavat aktiivisesti.

Lapinuunilintu *Phylloscopus borealis*

Vähälukuinen pohjoinen ja itäinen laji. Pohjoisessa koivikkorinteet ja puronvarret, myös vaarojen koivusekametsät ja rinnekuusikot. Myöhäinen saapuja kesäkuun puolivälissä. Lajia tapaa hyvin harvoin varoitteluissa.

Sirittäjä *Phylloscopus sibilatrix*

Maan eteläpuolisko Etelä-Lappiin asti. Pesii usein lehti- ja sekametsissä korkeahkoja puita kasvavalla paikalla, jossa ei merkittävästi alapuustoa (pensaita ja pieniä puita). Metsälajeista helpoimpia. Varoittaa kuuluvasti ja ruokkii pelottomasti. Paikan löytää menemällä aiemmin löydetylle laulupaikalle kesäkuun puolivälissä tai kesäkuun lopussa. Laulaa toisinaan läpi pesimäajan, mikä helpottaa ruokkivien emojen löytämistä.

Tiltalti *Phylloscopus collybita*

Maan eteläpuolisko Keski- Lappiin asti. Kuusi- ja sekametsät. Laulaa toisinaan läpi pesimäajan, mikä helpottaa ruokkivien emojen löytämistä.

Pajulintu *Phylloscopus trochilus*

Koko maassa, pesii missä vain. Etelässä on poikasia kesäkuun puolivälistä eteenpäin. Varoittaa joka puolella. Ruokinta on näkyvää, samoin lentopoikueet.

Hippiäinen *Regulus regulus*

Maan eteläpuolisko Keski- Lappiin asti. Kuusivaltaisissa metsissä. Lentopoikueeseen osuu metsässä ennen pitkää, erityisesti jos tekee uusintavierailun laulukautena löytyneelle reviirille. Kutsuäänen avulla löytää ruokaa nokkaansa keräävän emon.

Tulipäähippiäinen *Regulus ignicapilla*

Lajistomme uusi tulokas, pesinyt muutaman kerran. Kuusi-sekametsät.

Harmaasieppo *Muscicapa striata*

Koko maassa, puuttuu pohjoisimmista osista. Jää helposti huomaamatta, sillä laulu on vaatimatonta sirahdelua. Varoittava emo tarkoittaa hyvin usein myös ruokintaa. Pesä on usein avoimesti näkyvillä – tarkista esim. piholla rakennusten seinustat.

Pikkusieppo *Ficedula parva*

Maan eteläpuoliskossa painottuen kaakkoon ja itään. Vanhojen rehevien kuusimetsien laji. Varoittaa innokkaasti.

Kirjosieppo *Ficedula hypoleuca*

Jokseenkin koko maassa monenlaisissa puustoisissa ympäristöissä. Tärkein kriteeri on sopiva pesäkolo, usein pönttö. Ruokinta ja lentopoikueet ovat hyvin näkyviä.

Viiksitimali *Panurus biarmicus*

Merenrannikon tuntumassa ruovikoissa. Pesäpoikasaikana kesäkuun alkupuolella emot kantavat ahkerasti ruokaa ruovikossa olevaan pesään. Pesää ei kannata lähteä etsimään. Tarkkailua voi tehdä lintutornista tai näköalapaikalta.

Pyrstötiainen Aegithalos caudatus

Maan eteläpuoliskossa lehtipuuvaltaisissa metsissä ja taimikoissa. Rakentaa pelottomasti pesää, jolloin koiras äänтелеe kuuluvasti seuratessaan naarasta. Pesänrakennus alkaa jo maaliskuussa! Huomaa, että hylkää helposti pesän. Lentopoikueet ovat helposti havaittavissa.

Sinitiaainen Cyanistes caeruleus

Lähes koko maassa, vähälukuinen Pohjois-Lapissa. Pesintä helppo varmistaa. Ruokkii pelottomasti. Poikueet ovat kuuluvia ja näkyviä. Poikueen ääni on samanlainen kuin talitiaisella.

Talitiainen Parus major

Lähes koko maassa puuttomia alueita lukuun ottamatta. Pesintä helppo varmistaa. Ruokkii pelottomasti. Poikueet ovat kuuluvia ja näkyviä. Poikueen ääni on samanlainen kuin sinitiaisella.

Kuusitiainen Periparus ater

Maan eteläpuoliskossa, mutta vähälukuinen jo noin Iisalmen korkeudella. Ruokkii pelottomasti. Pesii pöntöissä, puunkoloissa tai maakoloissa.

Töyhtötiainen Lophophanes cristatus

Maan eteläpuoliskossa Etelä-Lappiin asti, usein männiköissä. Pesii vain kerran kesässä, joten pesintä on varmistettava kesäkuun puoliväliin tai loppuun mennessä. Harvassa männikössä varoittelevat ja ruokaa kantavat emot aika helppo havaita. Toukokuun puolivälistä lähtien liikkuvat lentopoikueet kovaäänisiä.

Hömötiainen Poecile montanus

Lähes koko maassa, pohjoisimmissa osissa kanta on harva. Lentopoikueet ovat helpoin tapa. Ruokaa kantavia emojakin näkee.

Lapintiainen Poecile cinctus

Lähinnä Lapissa ja Kuusamossa. Utelias laji ja on herkkä varoittelemaan. Poikaspesällä ruokkii kuitenkin pelottomasti. Pesä löytyy usein helposti ruokaa kantavaa emoa seuraamalla, poikaset pesässä äänekkäitä. Myös pesän jättäneet poikueet ovat kovaäänisiä.

Pähkinänakkeli Sitta europaea

Harvalukuinen pesijä paikoitellen Etelä-Suomessa, lievä kaakkoinen painotus. Kanta vahvistunut Ahvenanmaalla. Lehtipuuvaltaisissa metsissä ja puistoissa. Pesii koloissa. Kutsuääni kannattaa opetella reviirien paikantamiseksi.

Puukiipijä Certhia familiaris

Maan eteläpuoliskossa Etelä-Lappiin asti. Monenlaiset metsät, pesii kaarnan raossa tai myös lajille rakennetussa pöntössä. Varoittelee kohtuullisen kuuluvasti. Pesimäkausi pitkä, ruokintaa voi siten olla toukokuun alusta heinäkuun puoliväliin. Varsinainen pesä hankala löytää, mutta hakemalla sopivista metsistä (runsaspuustoisia) sen löytää kaarnanraosta pursuilevien ohuiden kuusenoksien perusteella. Lentopoikueet äänekkäitä. Pesä on usein myös ulkorakennuksen tai vanhan talon repsottavan seinälaudan raossa. Varo sotkemasta asuttua pesää edellisvuotisiin.

Pussitiainen Remiz pendulinus

Hyvin vähälukuinen pesimälaji lähinnä etelärannikon tuntumassa. Kutsuääni kannattaa opetella, muutoin laji on varsin huomaamaton. Rakentaa pussimaisen pesän, jonka olemassaolo ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita pesintää. Pussitiaisesta on mainittu pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa (indeksi 66 ja sen selityksiä, indeksi 82 ja sen selityksiä):

66: Nähty pesä, jossa on samanvuotista rakennusmateriaalia (esim. petolintujen koristellut pesät) tai ravintojätettä; ei kuitenkaan varmaa todistetta munista tai poikasista.

Indeksi 66: nähty valmis pesä, joka on rakennettu kokonaan kuluvana pesimäkautena (esim. peipon, räkättirastaan tai **pussitiais**en pesä) tai aiemmin rakennettua pesää on koristeltu tuoreilla oksilla (petolintujen monivuotiset pesät) tai aiemmin rakennettua pesää on asutettu (esim. tuoreita ulostejätkiä, ravintoa).

82: nähty pesässä munia tai poikasista.

Indeksi 82 soveltuu joillekin lajeille rajatusti. Esimerkiksi kolopesijöiden, **pussitiais**en tai pyrstötiaisen pesän sisällä olevia poikasista ei näe ”pesässä” muutoin kuin silloin, kun poikaset ovat niin isoja, että ne näyttäytyvät pesän suuaukossa tai ovat juuri lähdössä pesästä. Pesästä kuuluvalla poikasten ääntelylle ilman näköhavaintoa poikasista annetaan indeksi 81.

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*

Itä- ja Kaakkois-Suomessa (Järvi-Suomi). Lehtimetsät järvien äärellä. Reviiri varmistuu viheltelijästä, oksien varassa roikkuva pesä voi olla vaikea löytää korkeasta latvustosta.

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*

Maan eteläpuoliskossa. Kuivat katajaa kasvavat kedot, tähytyspaikkoja ja pusikkoja sisältävät peltoaukeat sekä isohkot, muutaman – kymmenen vuoden ikäiset hakkuuaukeat. Laji on hyvin näkymätön haudonta-aikana. Hylkää helposti munapesän, joten pesää ei pidä etsiä. Varoittaa kuuluvasti poikasaikana. Helpointa löytää heinäkuun jälkipuoliskolla lentopoikasaikana. Emot ruokkivat lentopoikasista pitkään elokuulle.

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

Paikoitellen lähes koko maassa etelärannikkoa ja -saaristoa lukuun ottamatta. Puoliavoimet maastot, kuten hakkuut, rämeet ja tunturikoivikot. Pesä matalalla tai korkealla (3–15 m) riippuen pesimäbiotoopista. Ei hylkää helposti pesäänsä ja on näkyvä laji jo haudonnasta lähtien, jolloin hautovaa lintua ruokitaan liskoilla ym. helpolla kevätsaaliilla. Seuraa emoja. Laji on melko aikainen pesijä Etelä-Suomessa. Kannattaa kuitenkin varoa, ettei tulkitse pelloilla talvehtivia lintuja pesiviksi.

Närhi *Garrulus glandarius*

Lähes koko maassa havumetsissä, pohjoisessa harvalukuinen. Keväällä voi paikantua laulusta (huomaa talvehtijoiden mahdollisuus). Viettää kesäisin piilottelevaa elämää, mutta närhen saattaa kuitenkin nähdä metsässä. Pesällä laji on varovainen ja kuulumaton. Poistuu pesältä usein vasta aivan viime tingassa. Lentopoikueet ovat ehkä helpoin tapa. Pesii myös ihmisen tekemiin rakennelmiin, kuten lintutorneihin.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Lapissa, Kuusamossa, Kainuussa ja jonkin verran maan keskiosissa. Varttuneet naavakuusikot. Lentopoikueet ovat näkyviä ja varoittavat helposti esim. hiiripöllöä. Poikueita ja emoja seuraamalla helpohkoa löytää muiden lintujen pesiä, koluavat kuusia ravinnon toivossa todella tarkasti.

Harakka *Pica pica*

Lähes koko maassa asutuksen tuntumassa. Pesät ovat näkyviä lehtipuissa ja pensaissa, usein matalallakin, mutta sisälle silti hankala kiikaroida. Pesä voi myös olla vaikeasti havaittavissa ja tarkkailtavissa korkean männyn latvassa. Pesäpuskan voi löytää tarkkailemalla kaukaa ruokkivia

emoja, mutta helpointa on hakea niitä varhaiskevällä ennen lehtien tuloa puihin. Lyhytpyrstöiset poikaset ovat näkyviä. Varo sekoittamasta sulkasatoiseen vanhaan lintuun.

Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*

Harvakseltaan eri puolilla maata. Piilotteleva kuusivaltaisissa metsissä, voi jäädä pesimäaikaan huomaamatta. Lentopoikueen voi löytää taajamasta (siperialainen alalaji) tai pähkinälehdosta (kotimainen alalaji). Kaikkia toukokuun lopusta heinäkuuhun havaittuja hakkeja kannattaa tarkkailla pitempään.

Naakka *Corvus monedula*

Taajamissa ja kulttuuriympäristöissä maan eteläpuoliskossa. Pesäpaikka löytyy helposti rakennusten käyttämättömistä savupiipuista tai ilmanvaihtohormeista. On esim. Varsinais-Suomessa autiotalojen savupiippujen vakioasukas. Voi pesiä pöntössä. Naakka kantaa ruokaa aluksi kurkkupussissa pienten poikasten aikana. Tällöin kurkkuhöyhenet ovat pörhöllään ja kurkku pullistunut. Isoille poikasille ruoka kuljetetaan nokassa. Naakat liikkuvat melko laajalti ravinnonhaussa, mistä voi tulla tulkinnanvaikeuksia. Esimerkki pesimävarmuusindeksien laajasta ohjeesta:

Olen huhtikuussa metsäretkellä ja kuulen ylilentävän naakkaparven. Naakka ei pesi umpimetsässä, joten minkä pesimävarmuusindeksin merkitsen? – Vastaus riippuu tilanteesta. Jos kyseessä ei ole selkeä muuttoparvi ja näen tai tiedän atlasruudulla lähellä olevan lajille sopivaa pesimäympäristöä (kuten taajamia, puistoja, maaseutupihoja, vanhoja kolopuita) ja lajin pesintä ruudulla on siten mahdollinen, voin merkitä pesimävarmuusindeksin 2. Jos näin ei ole tai arvelen, että kyseessä on muuttoparvi tai ruudun yli ruokailemaan siirtyvä parvi, merkitsen pesimävarmuusindeksin 1. [Joissakin tilanteissa saatetaan tarvita enemmän tietoa sen arviointiin, että laji on epätodennäköinen pesijä atlasruudussa.]

Mustavaris *Corvus frugilegus*

Yhdyskunnissa lähinnä tietyillä alueilla Länsi-Suomessa. Yhdyskunta äänekäs ja pesänrakennus tai kohennus maaliskuussa näkyvää (risu nokassa). Käyttävät usein samoja ilmasiltoja yhdyskunnasta lähtiessään ja sinne saapuessaan. Poikasten jo lentäessä saattavat ruokailualueet sijaita useiden kilometrien säteellä.

Varis *Corvus corone cornix*

Koko maassa niin asutuksen tuntumassa kuin erämaissakin. Maaliskuusta alkaen näkee oksien kantoa pesään, joka on usein hankalasti kiikaroitavissa korkealla latvassa. Hautovan emon nokan tai pyrstön näkee puun alta kiikarilla. Lentopoikueet ovat näkyviä pitkälle kesään. Poikasten käheä ääntely ja kerjääminen sekä ”oikea parvikoko” ovat helppoja vinkkejä.

Korppi *Corvus corax*

Koko maassa niin syrjäseuduilla kuin nykyään myös asutuksen lähellä. Pesät helppoja löytää männiköistä. Hae jo alkukevällä ennen muun atlaskiireen alkamista. Varoittelee pesällä. Korppi kantaa ruokaa aluksi kurkkupussissa pienten poikasten aikana. Tällöin ovat kurkkuhöyhenet pörhöllään ja kurkku pullistunut. Isoille poikasille ruoka kuljetetaan nokassa. Poikueet liikkuvat aika pian pesästä lähdon jälkeen laajasti ja voivat olla naapuriruudusta.

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Kanta painottuu maan eteläpuoliskoon; esiintyy Lapissa harvakseltaan. Pesimäalueella puuhakas ja helposti havaittava. Pesii pöntöissä ja koloissa. Ruoan kantaminen on näkyvää ja poikasten ääntely pesässä on kuuluvaa. Lentopoikueet ovat alkukesästä jo liikkeellä ja kiertelevät laajalti. Niiden tulkinnasta on ohjeistettu pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Kesällä havaittu kiertelevä lentokykyinen kottaraispoikue voi olla peräisin toiselta atlasruudulta. Parvelle sopii pesimävarmuusindeksi 1. Vastikään lentokykyisiksi tulleille poikasille voi antaa indeksin 73. Jos satut näkemään poikasten lähdön pesästään, indeksiksi käy 82.

Varpunen *Passer domesticus*

Esiintyy lähes koko maassa asutuksen tuntumassa, tosin Lapissa paikoittaisesti. Pesii rakennuksissa sekä pikkuarpusen tapaan sähkötolppien metallisissa vaakaputkissa. Putken läpimitta on noin 5 cm × 5 cm, ja tätä käytetään usein sähkölinjojen mutkissa, muuntajissa tms. paikoissa. Ruokkiminen ja myöhemmin lentopoikueet ovat näkyviä.

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Kulttuuriympäristöissä, levinnyt voimakkaasti Suomessa. Laji pesii etenkin sähkötolppien metallisissa vaakaputkissa. Putken läpimitta on noin 5 cm × 5 cm, ja tätä käytetään usein sähkölinjojen mutkissa, muuntajissa tms. paikoissa. Pesii myös kottaraispöntöissä 2–3 kertaa kesässä. Ruokkiminen ja myöhemmin lentopoikueet ovat näkyviä.

Peippo *Fringilla coelebs*

Pesii lähes koko maassa pohjoisosia lukuun ottamatta. Huhtikuussa rakentaa helpohkoihin paikkoihin pesiä, jotka ovat yleensä tyhjiä tai närhen/oravan ryöstämiä. Varoittelee ahkerasti, pesintä varmistuu ruokaa nokkaan keräävistä emoista. Lentopoikaset helpohkoja.

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

Kanta painottuu pohjoiseen, mutta esiintyy harvakseltaan myös maan keskiosissa. Varoittelee herkästi ja ääni on sellainen, jota ei etelässä muuttoaikaan kuule. Ruoka nokassa näkyy kauas ja pesintä on helpohko varmistaa.

Keltahemppo *Serinus serinus*

Yksittäisiä pesintöjä lähinnä Etelä-Suomessa kulttuuriympäristöissä, tyypillisesti taajamissa ja puistoissa. Usein korkealla puussa oleileva lintu jää helposti huomaamatta, joten keltahempon laulu ja kutsuääni kannattaa opetella lajin atlasesiintymisen selvittämiseksi. Pesintä lienee helpoin varmistaa maastopoikasvaiheessa.

Viherpeippo *Carduelis chloris*

Lähes koko maassa, tosin kanta harvenee mentäessä pohjoiseen. Pesintä alkaa aikaisin maaliskuuhun, jolloin pesän rakennustoimet havaittavissa. Pesä on usein pikkukuusessa pihoilla ja puistoissa. Lentopoikueet helppoja.

Tikli *Carduelis carduelis*

Yleisin Etelä-Suomessa, kanta harva jo Keski-Suomessa. Laji pesii korkealla puussa taajamien ja kartanoiden puistoissa ja hautausmailla. Huomaa, että laji pesii mielellään myös taajamien valoisissa männiköissä. Lentopoikueet äänekkäitä. Pesii koko kesän, ja lentopoikasia voidaan ruokkia vielä syyskuussa.

Vihervarpunen *Carduelis spinus*

Pesii lähes koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Esiintyminen riippuu kuusen ja koivun siemensadosta. Pesä on vaikeasti löydettävissä korkealla havupuussa. Lentopoikueet on kuitenkin helppo havaita. Äänekäs ja alituisen liikkeellä, joten lajin paikalla olo kuitaantuu helposti. Laji on kuitenkin liikkuva ja äänekäs myös pesimäajan jälkeen, joten kesällä havaituille parville on varmintaa antaa pesimävarmuusindeksi 1.

Hemppo *Carduelis cannabina*

Lajia tavataan erityisesti Etelä-Suomessa ja länsirannikolla Perämeren pohjukkaan asti; kanta harventunut maan keskiosissa. Kulttuuriympäristöjen ja taajamien laji, mutta pesii myös ketojen sekä kallioiden katajikoissa. Ruokkii näkyvästi ja pelottomasti katajiin, pensasaitoihin tms. Lentopoikueet näkyviä. Pesii useita kertoja, joskus vielä syyskuussa.

Vuorihemppo *Carduelis flavirostris*

Hyvin harvinainen pesimälaji pohjoisimmilla tunturiylängöillä lähinnä Käsivarren Lapissa.

Urpiainen *Carduelis flammea*

Pesii maan pohjoispuoliskossa, paikoitellen etelämpänä ja pitkin länsirannikkoa etelään. Esiintyminen vaihtelee puiden siemensadon mukaan. Lentopoikueet ovat äänekkäitä, mutta ne myös liikkuvat laajalti. Paljakalla pesäpaikat melko helposti löydettävissä rehevämiltä kohdilta, jossa kasvaa 0,5–1 metrin korkuista pajukkoa, mikäli ympäröivällä alueella ei ole korkeampaa pensaikkoa lainkaan. Etelämpänä Suomessa talvehtineista urpiaisista (pesimävarmuusindeksi 1) voi olla päänvaivaa, sillä ne saattavat alkukevällä jo laulaa. Pesimävarmuusindeksi 2 käy, jos kevään edetessä laulavia urpiaisia yhä näkyy paikallisen oloisena.

Tundraurpiainen *Carduelis hornemanni*

Pohjoisimmassa käsivarren ja pääläen Lapissa. Ks. urpiainen; pesä voi olla myös parin metrin korkeudessa tunturikoivun oksan haarassa.

Kirjosiipikäpylintu *Loxia leucoptera*

Pesimäaluetta on maan pohjoispuolisko, mutta esiintyminen vaihtelee kuusen siemensadon mukaan. Kuusi- ja sekametsät. Kesällä poikueet ovat jo lennossa ja myös idästä voi Suomeen saapua parvia, jolloin pesimävarmuusindeksi 1 on sopiva tulkinta.

Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra*

Esiintyy lähes koko maassa puuttomia seutuja lukuun ottamatta. Pesintä alkaa varhain keväällä. Laulavan koiraan läheltä voi löytyä pesää rakentava naaras. Koiras käy ruokkimassa hautovaa naarasta. Pesä sijaitsee vaikeasti havaittavissa korkealla havupuussa. Poikueet ovat alkukesästä jo liikkeellä. Niiden tulkinnasta on ohjeistettu pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Kesällä havaittu kiertelevä lentokykyinen käpylintupoikue voi olla peräisin toiselta atlasruudulta. Parvelle sopii pesimävarmuusindeksi 1. Vastikään lentokykyisiksi tululle poikasille voi antaa indeksin 73. Jos satut näkemään poikasten lähdön pesästään, indeksiksi käy 82.

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*

Paikoitellen koko maassa puuttomia seutuja lukuun ottamatta. Pesintä alkaa varhain keväällä. Seuraa lintuja huhtikuussa, menevät näkyvästi pesälle. Koiras käy ruokkimassa hautovaa naarasta. Pesä on usein helposti löydettävissä matalassa männyssä. Poikueet ovat alkukesästä jo liikkeellä. Niiden tulkinnasta on ohjeistettu pesimävarmuusindeksien laajassa ohjeessa:

Kesällä havaittu kiertelevä lentokykyinen käpylintupoikue voi olla peräisin toiselta atlasruudulta. Parvelle sopii pesimävarmuusindeksi 1. Vastikään lentokykyisiksi tululle poikasille voi antaa indeksin 73. Jos satut näkemään poikasten lähdön pesästään, indeksiksi käy 82.

Punavarpunen *Carpodacus erythrinus*

Maan eteläpuoliskossa Keski-Lappiin asti. Pensaikot rannoilla ja maatalousalueilla. Varoittelee poikasilla. Pesä on matalassa pensaassa tai nuoressa koivussa, mutta sitä ei pidä etsiä tai lähestyä. Hylkää helposti munapesän, vaikkakaan ei lähde munilta helposti karkuun.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Esiintyy etenkin Itä- ja Pohjois-Lapissa. Kuusikot ja kuusi-koivusekametsät. Laulukausi aikaisin keväällä.

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*

Lähes koko maassa, Lapissa harvalukuisempi. Pesimäaikaan ja pesän lähellä hiljainen, pesii huomaamattomasti nuorehkoissa sekametsissä, sekametsätaimikoissa sekä hakkuaukeiden laidoilla kuusitureikoissa. Pesä on usein matalalla kuusessa tai katajassa. Nuoret ovat tunnettavissa aika pitkään. Etsi siis näkyville kaikki kesäiset punatulkkuaänet, sillä niiden perusteella löytyvät myös poikueet. Lentopoikueita voi olla vielä syyskuun alussa.

Nokkavarpuinen *Coccothraustes coccothraustes*

Vähälukuinen pesimälaji etenkin maan eteläisimmässä osassa, usein kulttuuriympäristöissä. Esiintyy harvakseltaan Oulun korkeudelle. Pesä on usein vaikeasti havaittavissa korkealla lehtipuussa. Poikueita voi löytää.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

Esiintyy pohjoisimmassa Lapissa soilla ja pensaikkosilla paljakoilla. Pesinnän varmistaminen helpointa heinäkuun alkupuolella, jolloin maastopoikaset ja ruokaa kantavat emot yleinen näky paljakalla.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

Pohjoisimman Lapin korkeimmilla tuntureilla ja karuilla ylänköalueilla. Kirkas laulu ja muut äänet paljastavat maisemaan sulautuvan linnun. Poikueet ja ruokkivat linnut helpohkoja heinäkuun alussa.

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Lähes koko maassa, mutta kanta harva Lapissa ja laji puuttuu pohjoisimmasta Lapista. Näkyvä ja kuuluva laji pensaikkoalueilla (maaseutu, taimikot). Helpointa on katsella riittävä määrä keltasirkkuja poikasaikana; jollain emolla on ruokaa suussa. Helpoimmat pesäpaikat ovat pellonreunoissa ja voimalinjoilla.

Peltosirkku *Emberiza hortulana*

Kannasta huvennut Suomessa yli 99 %. Esiintyy löyhänä ryhmittyminä paikoitellen peltoalueilla Etelä-, Lounais- ja Länsi-Suomessa. Suosii laajoja peltoaukeita, jossa on monipuolista maatalousympäristöä kesantoineen ja pensastoineen. Varoittelee ja samalla ruokaa suussa on lähes ainoa tapa varmistaa pesintä. Pesä on lähes aina pellolla kulkevan sähkölinjan lähellä ojanpenkassa. Lentopoikueista varoitellaan innokkaasti.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*

Levinneisyysalue on supistunut Suomessa. Esiintyminen painottuu Metsä-Lappiin, Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan, mutta tavataan myös esimerkiksi Suomenselällä. Laulukausi on lyhyt ja antaa väärän kuvan yleisyydestä. Pesä- ja etenkin lentopoikasaikana varoittelee innokkaasti. Tällöin on löydettävissä sopivilta räme- ja korpipaikoilta.

Pikkusirkku *Emberiza pusilla*

Lajia tavataan paikoitellen Lapissa ja Pohjois-Karjalassa. Vahvin esiintymä Itä-Lapissa. Kuten pohjansirkku, mutta esiintyy selvästi rehevämällä mänty–koivu soilla, puronotkoilla ja rantakosteikoilla.

Pajusirkku *Emberiza schoeniclus*

Esiintyy koko maassa rannoilla ja kosteikoilla ruovikoissa ja pensastoissa. Näkyvä ja kuuluva varmistaa atlasruutuun. Ruokaa suussa on helpoin tapa pesinnän varmistamiseen, tarkkaile lintutornista tai näköalapaikalta.

Neljännän lintuatlaksen nettisivut:

<https://lintuatlas.fi/>

<https://www.birdlife.fi/suojelu/seuranta/lintuatlas/>

Pesimävarmuusindeksien laaja ohje:

<https://lintuatlas.fi/indeksit/> tai

<https://www.birdlife.fi/suojelu/seuranta/lintuatlas/ohjeita/>

Lintuatlaksen tulospalvelu: <https://tulokset.lintuatlas.fi/>

Kiitokset:

Kiitos kommenteista Teppo Piiralle ja Aapo Salmelalle sekä pesimäympäristötiedoista Markku Mikkola-Roosille.

Lähteet:

Arroyo, Beatriz, Leckie, Fiona, Amar, Arjun, McCluskie, Aly & Redpath, Steve 2014. Ranging behaviour of Hen Harriers breeding in Special Protection Areas in Scotland. *Bird Study*, 61, 48–55.

BirdLife Suomi 2017. Pikkutylli oli vuoden lintu 2017. <https://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/vuodenlinnut/pikkutylli/> (viitattu 29.6.2022)

BirdLife Suomi 2019. Jalohaikara runsastuu nopeasti. www.birdlife.fi/suojelu/lajit/tulokaslajit/jalohaikara/ (viitattu 2.5.2022)

BirdLife Suomi 2020. Peltosirkku – vuoden lintu 2020. <https://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/vuodenlinnut/peltosirkku/> (viitattu 23.6.2022)

Björklund, Heidi, Meller, Kalle & Valkama, Jari 2019. HH & SEO status & trend Finland. Esitelmä, International Hen Harrier and Short-eared Owl meeting 20.–22.3.2019, Groningen, Alankomaat.

Blomqvist, Sarita 2015. Suomen ensimmäisistä kattohaikarasisaruksista tuli Kinttu ja Kontti. <https://yle.fi/uutiset/3-8183513> (viitattu 2.5.2022)

Cramp, Stanley & Simmons, K.E.L. 1977. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. The birds of the Western Palearctic I. Oxford University Press.

Hario, Martti 1982. On the size and recruitment of a peripheral breeding colony of the Guillemot *Uria aalge*. *Ornis Fennica* 59: 193–194.

- Hongell, Harri 2003. Pikkutiiran pesimäkannasta Itämeren piirissä ja pesimäbiologiasta Kalajoella. Linnut-vuosikirja 2002: 118–125.
- Honkala, Juha, Piha, Markus, Sauola, Pertti & Valkama, Jari 2021. Petolintuvuosi 2020 – ei aihetta juhlaan. Linnut-vuosikirja 2020: 70–85.
- Lajitietokeskus 2022. Lajikortit (laji.fi).
- Meller, Kalle, Björklund, Heidi, Sauola, Pertti & Valkama, Jari 2017. Petolintuvuosi 2016, pesimistulokset ja kannankehitykset. Linnut-vuosikirja 2016: 16–31.
- METSO-petolintuhanke 2017. Pesäpaikkojen säästäminen. > Haukanpesän tunnistaminen. www.luomus.fi/fi/pesapaikkojen-saastaminen (viitattu 9.5.2022)
- Ollila, Tuomo 2021. Raportti maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan sekä Oulun ja Lapin läänien merikotkien pesinnöistä vuonna 2021. Metsähallitus asianumero MH 8822/2021. https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/petolintujen_pesinnat_2021.pdf (viitattu 15.6.2022)
- Paasivaara, Antti 2021. Taigametsähanhen poikastuotto edellisvuotta parempi – Pohjoisimman Lapin sulkiva hanhikanta edelleen harva. – <https://www.luke.fi/uutinen/taigametsahanhen-poikastuotto-edellisvuotta-parempi-pohjoisimman-lapin-sulkiva-hanhikanta-edelleen-harva/>. (viitattu 31.1.2022)
- Riistakolmiot.fi. www.riistakolmiot.fi/ (viitattu 19.4.2022)
- Rusanen, Pekka & Mikkola-Roos, Markku 2021. Suomen merimetsokanta pienentyi edelliskesästä. Suomen ympäristökeskuksen tiedote 6.8.2021. [www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Suomen_merimetsokanta_pienentyi_edellisk\(61240\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Suomen_merimetsokanta_pienentyi_edellisk(61240)) (viitattu 2.5.2022)
- Rusanen, Pekka, Mikkola-Roos, Markku & Rytteri, Terhi 2021. Merimetsoseuranta. www.ymparisto.fi/merimetsoseuranta (viitattu 2.5.2022)
- Tiira-havaintopalvelu. www.tiira.fi (viitattu 1.2.2022)
- Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehikoinen, Aleks 2011. Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <<http://atlas3.lintuatlas.fi>> (viitattu 31.1.2022) ISBN 978-952-10-6918-5.
- Vuorjoki, Asko 1957. Etelänkiisla, *Uria aalge* (Pont.), ensi kerran pesivänä Suomessa. Ornis Fennica 34: 132–134.